

Δεσμεύσεις για εφαρμογή

Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα

Ιούνιος 2010

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή.....	3
B. Πορίσματα ανά τομέα	4
1. Γενική περιβαλλοντική νομοθεσία	4
1.1. Πρόσβαση σε περιβαλλοντική πληροφορία.....	4
1.2. Περιβαλλοντική αδειοδότηση	6
1.3. Περιβαλλοντική ευθύνη.....	8
2. Χωροταξικός σχεδιασμός	9
3. Αέρας	10
4. Κλιματική αλλαγή - Ενέργεια.....	11
5. Θόρυβος.....	16
6. Νερό	16
7. Απόβλητα.....	18
7.1 Στερεά απόβλητα	18
7.2 Αστικά λύματα.....	20
7.3 Τοξικά και επικίνδυνα απόβλητα.....	21
8. Φύση και βιοποικιλότητα.....	22
8.1. Προστασία ενδιαιτημάτων και ειδών	23
8.2. Δάση	30
8.3. Θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον	32
9. Βιομηχανία και περιβάλλον	33
Γ. Συμπεράσματα.....	34
Παράρτημα – Πίνακες εφαρμογής κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου	37

A. Εισαγωγή

Σε αυτή την εξαιρετικά δύσκολη περίοδο οικονομικής κρίσης, ο παραμερισμός της προστασίας του περιβάλλοντος, ακόμη και η απώλεια περιβαλλοντικών κεκτημένων δεν μπορεί να δικαιολογηθεί. Αντίθετα, σε μια τέτοια περίοδο, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας και η στήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία που θα βασίζεται στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων της πρέπει να αποτελέσει την βάση της διαμόρφωσης του οικονομικού και αναπτυξιακού μέλλοντος της χώρας. Σε αυτή λοιπόν την κρίσιμη συγκυρία, έχει προφανή αξία η αμείωτη κοινωνική διεκδίκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής προστασίας και ενσωμάτωσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Καθοριστική όμως είναι η σημασία ύπαρξης και συνεπούς λειτουργίας εργαλείων ολοκληρωμένης παρακολούθησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των πολιτικών προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε στη συνέχεια να είναι εφικτή η διατύπωση κατευθύνσεων και λύσεων για την αντιμετώπιση των κενών και των προβλημάτων και τη βελτιστοποίηση του εθνικού συστήματος περιβαλλοντικής διακυβέρνησης και δικαιοσύνης.

Η ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για την κατάσταση εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των αντίστοιχων πολιτικών είναι ένα από τα λίγα διαθέσιμα εργαλεία παρακολούθησης της κατάστασης, εντοπισμού των κενών και προβλημάτων και διατύπωσης ολοκληρωμένων και εφαρμόσιμων λύσεων.

Η χρονιά που πέρασε ήταν εξαιρετικά έντονη σε εξελίξεις για το περιβάλλον, ιδιαίτερα καθώς το ΥΠΕΧΩΔΕ πέρασε στην ιστορία, μετά από μια δεκαπενταετία αμφίβολης συνεισφοράς στην προστασία του περιβάλλοντος. Κατά το πρώτο εννεάμηνο λειτουργίας του νέου Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) έχουν ήδη εκδηλωθεί αρκετές αναμφίβολα πολύ θετικές πρωτοβουλίες, νομοθετικές και πολιτικές. Το μεγάλο ερώτημα όμως παραμένει: η συνέχιση της συγκατοίκησης περιβαλλοντικού αδειοδότη και αδειοδοτούμενου (ενέργεια και εκμετάλλευση φυσικών πόρων), όπως δηλαδή συνέβαινε μέχρι πρότινος με τα δημόσια έργα, θα ωφελήσει το περιβάλλον ή θα ευνοήσει την παράκαμψη της περιβαλλοντικής νομοθεσίας προς όφελος ενός παραδοσιακά καταστροφικού και ξεπερασμένου πλέον αναπτυξιακού προτύπου; Η περιβαλλοντική εναρμόνιση των αναπτυξιακών πολιτικών αποτελεί πρωτίστως πολιτική επιλογή, ως εκ τούτου η ανάγκη για ένα ισχυρό Υπουργείο Περιβάλλοντος, το οποίο θα διαδραματίζει κομβικό ρόλο οριζόντιας περιβαλλοντικής διεύθυνσης σε όλους τους τομείς παραμένει ισχυρή.

Σε αντιδιαστολή με τις προηγούμενες, η φετινή έκθεση διαπιστώνει αρκετά θετικά δείγματα περιβαλλοντικής γραφής, που προέρχονται κυρίως από το νέο Υπουργείο ΠΕΚΑ, αλλά προς το παρόν δεν αντικατοπτρίζουν μια συνολική αλλαγή πολιτικής στάσης για το περιβάλλον. Μια τέτοια αλλαγή, άλλωστε δεν θα αφορούσε μόνο το συγκεκριμένο Υπουργείο ή την παρούσα πολιτική του ηγεσία, αλλά και τις σημερινές και επόμενες ηγεσίες όλων των υπουργείων και συνολικά των κυβερνητικών προτεραιοτήτων, ως ανταπόκριση σε μια περιβαλλοντική κρίση που προβάλλει ολοένα και πιο απειλητική.

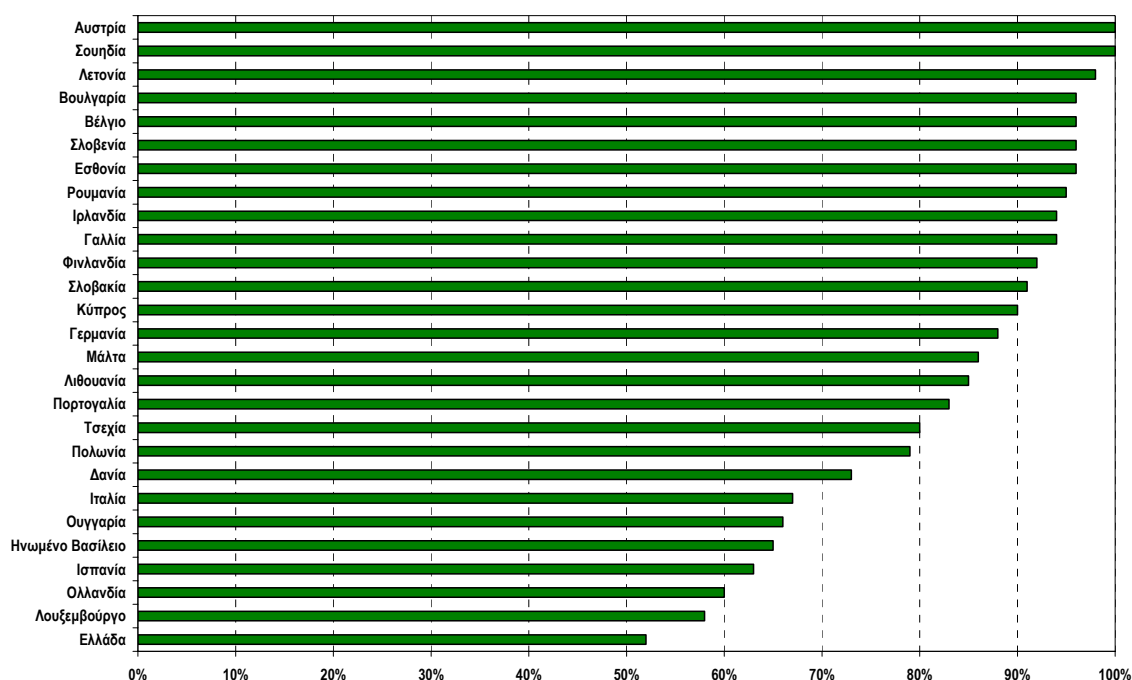
Θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στην εταιρεία Intrasoft για την επί οκτώ χρόνια δωρεάν παραχώρηση πρόσβασης στην εξαιρετικά χρήσιμη βάση νομικών δεδομένων ΝΟΜΟΣ. Επίσης θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στους υπαλλήλους πολλών δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίοι παρά τον φόρτο εργασίας τους παρείχαν με προθυμία στους συνεργάτες του WWF Ελλάς σημαντικές πληροφορίες για τις εξελίξεις στους τομείς αρμοδιότητάς τους.

B. Πορίσματα ανά τομέα

1. Γενική περιβαλλοντική νομοθεσία

1.1. Πρόσβαση σε περιβαλλοντική πληροφορία

Η δυσκολία πρόσβασης πολιτών και οργανώσεων σε σημαντικές πληροφορίες για το περιβάλλον έχει μεν αμβλυνθεί, καθώς σε μεγάλο βαθμό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανταποκρίνονται έγκαιρα στα σχετικά αιτήματα, δεν έχει όμως εξαλειφθεί το πρόβλημα της εύκολης πρόσβασης σε επί της ουσίας πληροφόρηση για ενέργειες και πράξεις της Διοίκησης που αφορούν κυρίως έργα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα. Ταυτόχρονα παραμένει το πρόβλημα της ανυπαρξίας οργανωμένων κόμβων περιβαλλοντικής πληροφορίας. Ενδεικτικό παράδειγμα οι πληροφορίες που κατατίθενται στην κεντρική «αποθήκη» (Central Data Repository – CDR) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)¹. Με τις κατατιθέμενες πληροφορίες συντάσσονται οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εμμέσως ελέγχεται η εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Η επίδοση της Ελλάδας, όπως προκύπτει από τους πίνακες του ΕΟΠ, βελτιώθηκε ελάχιστα το 2008-2009 έναντι του 2007-2008, 52%, έναντι 50%, αλλά η χώρα μας παραμένει στην τελευταία θέση των 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διάγραμμα 1. Περιβαλλοντικές πληροφορίες 2008-2009, ΕΟΠ²

Σύμφωνα με τον ΕΟΠ, μέχρι τις 16 Φεβρουαρίου 2009 (καταληκτική ημερομηνία κατάθεσης των σχετικών πληροφοριών) το πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ, νυν ΥΠΕΚΑ δεν είχε καταθέσει οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων (ποταμοί, λίμνες), όταν απαιτείται η παράδοση σειράς στοιχείων για διάφορες φυσικοχημικές παραμέτρους και καταγραφή επικινδυνων ουσιών. Ούτε το 2008 είχαν δοθεί στοιχεία. Το πρόβλημα παραμένει, καθώς τα στοιχεία αυτά δεν έχουν ακόμα επικοινωνηθεί στον ΕΟΠ. Παρόμοια η εικόνα και για την κατάσταση των υπόγειων υδάτων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέπεμψε την Ελλάδα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) για μη ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της νομοθεσίας που διέπει την υποδομή χωρικών πληροφοριών. Η οδηγία 2007/2/ΕΚ³ για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην

¹ Eionet - European Environment Information and Observation Network - Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφοριών και Παρατηρήσεων για το Περιβάλλον (ΕΔΠΠΠ).

² Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) - European Environment Information and Observation Network (Eionet), http://www.eionet.europa.eu/dataflows/pdf2008/country_summary?country=GR.

³ Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14^{ης} Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Inspire), (ΕΕ L 108/1 της 25.4.2007).

Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE) έχει ως στόχο τη διευκόλυνση της χρήσης των χωρικών δεδομένων που σχετίζονται με το περιβάλλον. Η οδηγία καλύπτει ευρύ φάσμα χωρικών δεδομένων. Τα κράτη μέλη όφειλαν να έχουν θέσει σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με την οδηγία πριν από τις 15 Μαΐου 2009. Η Ελλάδα δεν έχει ενσωματώσει την οδηγία, παρά την αποστολή δύο προειδοποιητικών επιστολών. Μετά την παραπομπή της υπόθεσης στο ΔΕΚ τον Ιούνιο 2010, στις 16 Ιουνίου παρουσιάστηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο σχέδιο νόμου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας⁴ και στις 22 Ιουνίου κατατέθηκε στη Βουλή προς συζήτηση και ψήφιση.

Άλλη αξιολογή εξέλιξη που χρήζει μνείας είναι η αποστολή εγκυκλίου της Υπουργού ΠΕΚΑ προς τις υπηρεσίες και τους εποπτευόμενους φορείς του υπουργείου, τις διευθύνσεις ΠΕΧΩ των Περιφερειών και τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών στην πρόσβαση σε πληροφορίες για το περιβάλλον και την υποχρέωση των υπηρεσιών για διάθεση αυτών των πληροφοριών.

Ιδιαίτερη όμως σημασία έχει η αξιολόγηση του Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ) από ανεξάρτητους ελεγκτές και δημοσιοποίηση από το ΥΠΕΚΑ της σχετικής έκθεσης⁵. Πρόκειται για μια γενναία πολιτική κίνηση που χρήζει επικρότησης. Η αδιαφάνεια στη λειτουργία του ΕΤΕΡΠΣ και η απουσία διαδικασιών έγκρισης χρηματοδοτήσεων και ετήσιων απολογιστικών εκθέσεων, καθώς και η πάγια άρνηση όλων των διοικήσεων να δημοσιοποιήσουν ουσιώδη στοιχεία για τη λειτουργία του είχε πλέον λάβει σκανδαλώδεις διαστάσεις. Πάγια θέση του WWF Ελλάς από το 1998 ήταν πως οι περιβαλλοντικοί φόροι και τα πρόστιμα που εισπράττονται από τα δημόσια ταμεία θα πρέπει να πάψουν να καταλήγουν σε άδηλους κωδικούς και πως το ΕΤΕΡΠΣ θα έπρεπε να αντικατασταθεί από ένα Πράσινο Ταμείο με ξεκάθαρους περιβαλλοντικούς στόχους που θα λειτουργεί με κανόνες πλήρους διαφάνειας και κοινωνικής λογοδοσίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Τίτλος πράξης	Περιεχόμενο
ΕΘΝΙΚΗ	
Εγκύκλιος ΥΠΕΚΑ (1.12.2009)	Οδηγίες προς τις υπηρεσίες της Διοίκησης για διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε πληροφορίες σχετικές με το περιβάλλον
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ	
Σύσταση της Επιτροπής, της 7ης Ιουλίου 2009	σχετικά με την ασφαλή και αποτελεσματική διαβίβαση των εγγράφων και πληροφοριών που απαιτούνται βάσει των διατάξεων της οδηγίας 2006/117/Ευρατόμ
Απόφαση της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 2009	καθορισμό τυποποιημένων εντύπων για την υποβολή των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης της σκόπιμης ελευθέρωσης γενετικών τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον, σύμφωνα με την οδηγία 2001/18/ΕΚ
Κανονισμός (ΕΚ) 1107/2009	σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου [διατάξεις για πληροφόρηση και διαφάνεια]
Απόφαση 2010/205	σχετικά με το ερωτηματολόγιο υποβολής εκθέσεων που αναφέρεται στον κανονισμό (ΕΚ) 166/2006, για τη σύσταση ευρωπαϊκού μητρώου έκλυσης και μεταφοράς ρύπων και για την τροποποίηση των οδηγιών 91/689/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ
ΔΙΕΘΝΗΣ	
Πρωτόκολλο Μητρώων Απελευθέρωσης και Μεταφοράς Ρυπογόνων Ουσιών	[Protocol on Pollutant Release and Transfer Registers] της Συνθήκης Άαρχους μπαίνει σε ισχύ [υπογεγραμμένο, αλλά όχι κυρωμένο από Ελλάδα

⁴ ΥΠΕΚΑ «Σχέδιο Νόμου για την Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών –INSPIRE» <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snid=524> (τελευταία πρόσβαση: 19 Ιουνίου 2010)

⁵ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&snid=524> (τελευταία πρόσβαση: 19 Ιουνίου 2010)

1.2. Περιβαλλοντική αδειοδότηση

Οι πιέσεις για απλοποίηση των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων εντείνονται ραγδαία από την αρχή του 2010, με το επιχείρημα πως όπως ισχύουν εμποδίζουν την πρόοδο αναπτυξιακών επενδύσεων. Ένα πρώτο κύμα απλούστευσης των σχετικών διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης θεσμοθετήθηκε με τον νόμο για τις ΑΠΕ (βλ. σχετική ενότητα 4.2)⁶ με τον οποίο καταργείται το στάδιο της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) του άρ. 2 του ν. 3010/2002 «Εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11/ΕΚ και 96/61/ΕΚ κλπ» (ΦΕΚ Α, 91/2002). Καταργείται επίσης η ρητή πρόβλεψη των άρ. 19 και 21 του ν. 1650/1986 πως οι επιτρεπόμενες χρήσεις και δραστηριότητες εντός των πέντε κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών υπόκεινται σε ολοκληρωμένη εξέταση των συνολικών επιπτώσεών τους από την οικεία Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη και ορίζονται ή αποκλείονται στα διατάγματα οριοθέτησης και ορισμού περιορισμών και χρήσεων στις περιοχές αυτές. Με τον νέο νόμο για τις ΑΠΕ, έργα ΑΠΕ μπορούν να χωροθετούνται ατομικά σε περιοχές προστασίας κατά τις διατάξεις του ν. 1650/1986 στη βάση μιας απλής ΜΠΕ και χωρίς να έχει προηγηθεί συνολική εκτίμηση της συγκεκριμένης χρήσης στην περιοχή αυτή. Παράλληλα καταργείται το δικαίωμα γνωμοδότησης από υπηρεσίες πέραν των θεμάτων αρμοδιότητάς τους.

Σύμφωνα με πάγια θέση του WWF Ελλάς, η μόνη ασφάλεια στη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης μπορεί να προέλθει από την ταχεία ολοκλήρωση και θεσμική κατοχύρωση κρίσιμων εργαλείων όπως οι δασικοί χάρτες και το κτηματολόγιο. Η μονόπλευρη κατάργηση σταδίων περιβαλλοντικής αδειοδότησης που κάλυπταν το κενό γνώσης για τις χρήσεις και καλύψεις γης, το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τον οικολογικό χαρακτήρα του φυσικού χώρου προφανώς συνεπάγεται απώλεια περιβαλλοντικού κεκτημένου και υποβάθμιση του ισχύοντος καθεστώτος περιβαλλοντικής προστασίας. Δεν εξασφαλίζει επίσης την απαραίτητη ασφάλεια δικαίου για τις αδειοδοτούμενες επενδύσεις, καθώς η προστασία του περιβάλλοντος και η υποχρέωση επαρκούς προεκτίμησης των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα και δραστηριότητες αποτελεί συνταγματική επιταγή και σαφή νομολογιακή προσέγγιση από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές. Είναι εξαιρετικά επισφαλής ως εκ τούτου η οποιαδήποτε απόπειρα μονόπλευρης απομείωσης των δικλείδων διασφάλισης ενός ελάχιστου επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, όσο προβληματική και αν ήταν η εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, χωρίς να έχει προηγηθεί η ουσιαστική κάλυψη του κενού που προκαλείται.

Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη είναι και η ανακατανομή των αρμοδιοτήτων περιβαλλοντικής αδειοδότησης στο πλαίσιο του νέου νόμου «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ». Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση, και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων ορισμένων έργων και δραστηριοτήτων μεταφέρεται στις νέες Περιφέρειες. Η μεταφορά αφορά όλα τα έργα Β' και Γ' κατηγορίας, και τον έλεγχό τους⁷. Επίσης, μεταφέρεται στις νέες Περιφέρειες και η περιβαλλοντική αδειοδότηση ορισμένων έργων και δραστηριοτήτων με σημασία για το αγροτικό περιβάλλον, οι οποίες αφορούν τους τομείς γεωργίας-αλιείας-κτηνοτροφίας («*χωροδέτηση βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων που αφορούν την οινοποιία-οξοποιία, καθώς και την παραγωγή, επεξεργασία, συσκευασία και τυποποίηση χυμού σπόρων*», «*ανάπτυξη βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, καθώς και σφαγείων και πτηνοσφαγείων*», «*εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών*»)⁸, και φυσικών πόρων-ενέργειας-βιομηχανίας («*βιομηχανικές, βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, επαγγελματικά εργαστήρια, αποθήκες και ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών, κατηγορίας Β4*»)⁹, καθώς και τον έλεγχό

⁶ Ν. 3851/2010 (ΦΕΚ 85Α'/4.6.2010) «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».

⁷ 186(ΙΙ)(ΣΤ)(18), 186(ΙΙ) (ΣΤ)(21) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

⁸ 186(ΙΙ)Β(β)(25), 186(ΙΙ)Β(γ)(34), 186(ΙΙ)Β(δ)(58) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

⁹ 186(ΙΙ)Γ(δ)(46) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

τους.¹⁰ Ορισμένες από τις αρμοδιότητες αυτές ασκούν και οι νησιωτικοί δήμοι (π.χ., «έγκριση περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών»)¹¹. Επίσης, η μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής και η μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης είναι αρμόδιες για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων για έργα και δραστηριότητες «μητροπολιτικής και διαδημοτικής εμβέλειας» και έργα που «πραγματοποιούνται από τις υπηρεσίες της μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης»¹². Ωστόσο, οι μητροπολιτικές περιφέρειες είναι ταυτόχρονα αρμόδιες και για τον «έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και [την] επιβολή κυρώσεων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις ισχύουσες διατάξεις»¹³.

Αξιοσημείωτες επίσης είναι οι νέες προβλέψεις για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών¹⁴, και για το σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης των εγκαταστάσεων αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας¹⁵.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ

Τίτλος πράξης	Περιεχόμενο
ΕΘΝΙΚΗ	
N. 3851/2010 (ΦΕΚ 85Α'/4.6.2010)	«Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής». [ιδίως τα άρθρα 3 και 8]
N. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010)	«Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» [άρθρα 18 και 20 που αφορούν τις αρμοδιότητες Περιφερειών και Δήμων]
Απόφαση οικ. 141270/2009 (B ' 1411)	«Τροποποίηση της υπ' αριθμ. Η.Π.15393/2332/2002 (B' 1022) κοινής υπουργικής απόφασης «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες...» [διατάξεις για την κατάταξη και αδειοδότηση των Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών]
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ	
Οδηγία 2009/31	«Σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ...» [διατάξεις που αφορούν την υποχρέωση για εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων]

Κατά την ίδια περίοδο, οι εξελίξεις στην κοινοτική νομοθεσία ήταν περιορισμένες. Η πιο σημαντική ήταν η ένταξη των μεγαλύτερων «αγωγών ...μεταφοράς ρευμάτων διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) για σκοπούς αποθήκευσης σε γεωλογικούς σχηματισμούς, συμπεριλαμβανομένων των συναφών σταθμών ανύψωσης της πίεσης», των «τόπων αποθήκευσης κατ' εφαρμογή της οδηγίας ...σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς», και των μεγαλύτερων εγκαταστάσεων «δέσμευσης ρευμάτων CO₂ για σκοπούς αποθήκευσης σε γεωλογικούς σχηματισμούς» στα έργα για τα οποία η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι υποχρεωτική¹⁶. Επίσης, σύμφωνα με πρόσφατη ευρωπαϊκή νομοθεσία, η συνθετική περιγραφή των επιπτώσεων στο περιβάλλον αποτελεί στοιχείο αξιολόγησης της αίτησης για κοινοτική ενίσχυση στον τομέα των

¹⁰ 186(II)Γ(δ)(47) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

¹¹ 204(Α)(24) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

¹² 210(Ι)(Α)(6) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

¹³ 210(Ι)(Α)(7) Ν. 3852/2010 (87Α'/7.6.2010).

¹⁴ 252 περ. (γ) π.δ. 31/2009 (Α' 49) · Κοινή Υπουργική Απόφαση οικ. 20232/2009 «Ρύθμιση θεμάτων τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα για την ίδρυση και λειτουργία κέντρων αποτέφρωσης νεκρών» (B ' 745) · Κοινή Υπουργική Απόφαση οικ. 141270/2009 «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. Η.Π.15393/2332/2002 (B' 1022) κοινής υπουργικής απόφασης «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες...» για την κατάταξη των Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών» (B ' 1411).

¹⁵ Κοινή Υπουργική Απόφαση 39624/2209/Ε103/2009 «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2006/21/ΕΚ της 15^{ης} Μαρτίου 2006 σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ» (B ' 2076).

¹⁶ Σημεία 16, 23-24 Παραρτήματος Ι Οδηγίας 85/337, όπως προστέθηκαν με το 31 Οδηγίας 2009/31.

διευρωπαϊκών δικτύων¹⁷, και προϋπόθεση των νέων δραστηριοτήτων βιολογικής υδατοκαλλιέργειας ζώων και φυκιών, για την βέλτιστη προσαρμογή τους στο περιβάλλον και τον μετριασμό των επιπτώσεων τους σε αυτό¹⁸. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε επίσης την τακτική έκθεση «Για την Εφαρμογή και την Αποτελεσματικότητα της Οδηγίας Ε.Π.Ε. (Οδηγία 85/337/ΕΟΚ, όπως Τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 97/11/ΕΚ και 2003/35/ΕΚ)»¹⁹ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ένα ψήφισμα «Σχετικά με τις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις του Σχεδιαζόμενου Αγωγού Φυσικού Αερίου στη Βαλτική Θάλασσα», με εκτενείς αναφορές στο θέμα²⁰.

1.3. Περιβαλλοντική ευθύνη

Με το π.δ. 148/2009 «Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον-εναρμόνιση με την οδηγία 2000/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου όπως ισχύει» (ΦΕΚ 190/Α/29.09.2009) ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η σχετική κοινοτική οδηγία. Λόγω της καθυστέρησης στην ενσωμάτωση της οδηγίας, η Ελλάδα υπέστη καταδίκη από το ΔΕΚ με απόφαση της 19^{ης} Μαΐου 2009 (υπόθεση C-368/08 της 8.8.2008).

Μολονότι δεν είναι δυνατό στα πλαίσια μίας ανασκόπησης να παρουσιαστεί το φιλόδοξο αυτό νομοθέτημα, μπορούν να παρουσιαστούν μερικές από τις βασικές της ρυθμίσεις:

1. ο διευρυμένος ορισμός του φορέα εκμετάλλευσης, ο οποίος καλύπτει κάθε «φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου», το οποίο «εκμεταλλεύεται ή ελέγχει την επαγγελματική δραστηριότητα», ή στο οποίο έχει μεταβιβαστεί «αποφασιστική οικονομική αρμοδιότητα όσον αφορά την τεχνική λειτουργία», συμπεριλαμβανόμενων των κατόχων αδειών και οποιουδήποτε «καταχωρεί ή κοινοποιεί» την δραστηριότητα²¹.
2. η θέσπιση περιβαλλοντικής ευθύνης με βάση την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» για ζημία (ή άμεση απειλή ζημίας) από την άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων ανεξάρτητα από υπαιτιότητα του φορέα: οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν την διαχείριση στερεών αποβλήτων (π.χ., την λειτουργία χωματερών) και αποβλήτων εξορυκτικής βιομηχανίας, τις απορρίψεις σε εσωτερικά επιφανειακά νερά και υπόγεια ύδατα (π.χ., λυμάτων από βιολογικούς σταθμούς ή από αγροτικές βιομηχανίες ή διαρροών ορυκτελαίων), τις εγκαταστάσεις IPPC, την μεταφορά επικίνδυνων ή ρυπογόνων εμπορευμάτων, την άντληση ύδατος εφόσον απαιτεί άδεια, την απελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών²².
3. η θέσπιση περιβαλλοντικής ευθύνης με βάση την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» για ζημία (ή άμεση απειλή ζημίας) που προκαλείται σε προστατευόμενα είδη και οικοτόπους ανεξάρτητα από υπαιτιότητα του φορέα: διευκρινίζεται, μάλιστα, ότι η ρύθμιση περιλαμβάνει προστατευόμενα είδη και οικοτόπους με βάση την εθνική νομοθεσία²³.

¹⁷ 951 περ. (vi) Κανονισμού 2010/27 «Περί καθορισμού των Γενικών Κανόνων για τη Χορήγηση Κοινοτικής Ενίσχυσης στον Τομέα των Διευρωπαϊκών Δικτύων».

¹⁸ 6β§3 Κανονισμού 889/2008 «Σχετικά με τη θέσπιση Λεπτομερών Κανόνων Εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου Όσον Αφορά τη Θέσπιση Λεπτομερών Κανόνων για τη Βιολογική Παραγωγή Ζώων Υδατοκαλλιέργειας και Φυκιών», όπως τροποποιήθηκε από το 153 Κανονισμού 710/2009.

¹⁹ COM/2009/0378 τελικό.

²⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Ιουλίου 2008 σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σχεδιαζόμενου αγωγού φυσικού αερίου στη Βαλτική Θάλασσα.

²¹ 356 π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²² 451 περ. (α), σε συνδυασμό με το Παράρτημα ΙΙΙ του π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²³ 351 περ. (α) τελευταίο εδάφιο, 353 περ. (γ), 451 περ. (β) π.δ. 148/2009 (Α' 190). Σύμφωνα με ένα έγκυρο σχολιαστή [De Sadeleer, "EC Law to the Rescue of Wildlife under Threat: the Birds, Habitats and Environmental Liability Directives" in Yearbook of European Environmental Law (Oxford: Oxford University Press, 2005)], Yearbook of European Environmental Law], ούτε το γράμμα ούτε το πνεύμα της Οδηγίας 2004/35 περιορίζει την εφαρμογή της σε είδη και οικοτόπους που προστατεύονται μόνο σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Είναι θετικό ότι ο Έλληνας νομοθέτης υιοθέτησε την άποψη αυτή: προστατευόμενα είδη και οικοτόποι σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ορίζονται στον Ν. 998/1979 [δάση και δασικές εκτάσεις], στον Ν. 2971/2001 [αιγιαλός και παραλία], στο π.δ. 67/1981 [ελληνικός κατάλογος προστατευόμενων ειδών], κ.ο.κ.

4. η πρόβλεψη ότι η τήρηση των όρων και προϋποθέσεων που τίθενται στις άδειες ή εγκρίσεις δεν απαλλάσσει το φορέα από την περιβαλλοντική ευθύνη, εκτός εάν το γεγονός που προκάλεσε την ζημία είχε προβλεφθεί ρητά σε αυτές, ή η ζημία οφείλεται σε διαταγή δημόσιας αρχής²⁴.
5. ειδικές ρυθμίσεις για τις δράσεις πρόληψης της ζημίας, με ρητή πρόβλεψη σχετικής υποχρέωσης του φορέα²⁵.
6. ειδικές ρυθμίσεις για την αίτηση δράσης αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας, από κάθε πρόσωπο με έννομο συμφέρον που επηρεάζεται ή είναι δυνατόν να επηρεαστεί από αυτή²⁶.
7. η πρόβλεψη ότι δεν παρέχεται δικαίωμα αποζημίωσης σε ιδιώτες (χωρίς το τελευταίο να θίγεται, εάν άλλες διατάξεις το προβλέπουν)²⁷.
8. ειδικές ρυθμίσεις για την χρηματοοικονομική ασφάλεια, οι οποίες θα έπρεπε να ήταν σε ισχύ μέχρι την 1.5.2010.28

Το νέο π.δ. δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί στην πράξη. Η περιβαλλοντική ευθύνη συνέχισε να απονέμεται με βάση τους παραδοσιακούς νομικούς μηχανισμούς, βάσει των οποίων εκδόθηκαν μερικές χαρακτηριστικές αποφάσεις²⁹. Εντούτοις, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το π.δ. αποσκοπεί στην κάλυψη υπαρκτών αναγκών. Η επιτυχία του, ωστόσο, θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες, όπως την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών που προβλέπει.

Τέλος, αξιοσημείωτη εξέλιξη της οποίας με ενδιαφέρον αναμένεται η εφαρμογή, είναι και η ίδρυση με τον νόμο για τους ημιυπαίθριους «Ταμείου Περιβαλλοντικού Ισοζυγίου», το οποίο θα χρηματοδοτεί από το ειδικό πρόστιμο διατήρησης και δράσεις περιβαλλοντικής αποκατάστασης³⁰. Σχετικά με τη χρήση των προβλεπόμενων ειδικών προστίμων για διατήρηση των παράνομα κλεισμένων ημιυπαίθριων έχει ήδη εκφραστεί και προκαλεί μεγάλη ανησυχία η άποψη πως σε καιρούς οικονομικής κρίσης αυτοί οι πόροι θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη του δημοσιονομικού ελλείμματος και όχι για περιβαλλοντικά έργα. Μένει λοιπόν να αποδειχθεί η πολιτική κατεύθυνση του νέου νόμου για διατήρηση περιβαλλοντικού ισοζυγίου μέσα από την απόδοση περιβαλλοντικής ευθύνης σε όσους έχουν προβεί σε πολεοδομικές παραβάσεις.

2. Χωροταξικός σχεδιασμός

Οι εξελίξεις στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού ήταν πενιχρές, δοθέντος ότι την προηγούμενη χρονιά ψηφίστηκε ο ν. 6876/4871 «Έγκριση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», ενώ υπογράφηκαν και οι ΚΥΑ για τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια για τις

²⁴ 7§2, 11§4-11§5 π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²⁵ 7§1, 8, 11§1 π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²⁶ 7§1, 13 π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²⁷ 4§4 π.δ. 148/2009 (Α' 190).

²⁸ 14 π.δ. 148/2009 (Α' 190). Σύμφωνα με δελτίο τύπου του Υ.Π.Ε.Κ.Α., η επεξεργασία των σχετικών υπουργικών αποφάσεων έχει ήδη αρχίσει, ενώ υπάρχει μία προετοιμασία του ιδιωτικού τομέα με την μορφή ημερίδων και συνεδρίων.

²⁹ Πρβλ. Α.Π. 17/2009 [ΑΚ 57, αξίωση αποζημίωσης για ηθική βλάβη κατά της ΔΕΗ, για προσβολή προσωπικότητας μέσω πρόκλησης πυρκαϊάς, και διαρροής τοξικών ουσιών (clophen, ένας τύπος PCB)] · Εφδωδ 192/2009 [ΑΚ 57, επιδίκαση ποσού 2.000 ευρώ για σοβαρή όχληση της προσωπικότητας των εναγόντων από την πλημμελή λειτουργία χοιροστασίου με εκπομπή οσμών από τους βόθρους] · Α.Π. 285/2008 [ΑΚ 914, ρύπανση οικοπέδου από τα λύματα παρακείμενου ελαιοτριβείου, και αφορούσε συγκεκριμένα «τα λύματα ..ελαιοτριβείου, [που] ενώ έπρεπε να συλλέγονται σε δεξαμενές, να επεξεργάζονται (προς το σκοπό εξαλείψεως των δυσμενών συνεπειών (βλ. άρθρο 1 της Ε1β/221/22.1.1965 υγειονομικής διάταξης περί διαθέσεως λυμάτων κλπ), ακολούθως να απορρίπτονται σε απορροφητικό βόθρο και μετά να καταλήγουν στη θάλασσα, αντιθέτως διαχετεύονταν με πλαστικό αγωγό απευθείας, χωρίς καμία επεξεργασία, σε παρακείμενο χειμάρρο και κατέληγαν στη θάλασσα, την οποία ρύπαιναν...»] · Α.Π. 315/2008 [ΑΚ 914, «νόμιμα και αιτιολογημένα έκρινε το Εφετείο ότι ο πνιγμός του θύματος, έμπειρου κυνηγού που επιχείρησε να διασχίσει το ποτάμι για να πιάσει το θήραμά του γνωρίζοντας ότι η στάθμη του ποταμού ήταν 70 εκ. στην περιοχή οφείλεται σε παράνομη και εκτεταμένη αμμοληψία από την αναιρεσείουσα στην περιοχή που είχε σαν αποτέλεσμα η στάθμη να κατέβει στα 4 μέτρα χωρίς αυτή να αποκαταστήσει την στάθμη ή να βάλει προειδοποιητική πινακίδα...»]

³⁰ Άρθρο 6-7 του ν. 3843/2010 (ΦΕΚ Α' 62) «Ταυτότητα κτιρίων, υπερβάσεις δόμησης και αλλαγές χρήσης, μητροπολιτικές αναπλάσεις και άλλες διατάξεις».

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας³¹ και τη Βιομηχανία³². Μόνη αξιοσημείωτη εξέλιξη ήταν η δημοσίευση σε ΦΕΚ του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΕΠΧΣΑΑ) για τον Τουρισμό³³, το οποίο είχε προκαλέσει σωρεία αντιδράσεων από περιβαλλοντικές οργανώσεις και επιστημονικούς φορείς, λόγω περιβαλλοντικά επισφαλών διατάξεων που περιέχονται κυρίως στα άρθρα 3 και 9. Δοθείσης της προεκλογικής δέσμευσης του κυβερνώντος κόμματος, αλλά και της προγραμματικής δέσμευσης της Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής για τροποποίηση αυτού του ΕΠΧΣΑΑ, αναμένεται με ενδιαφέρον η δημοσιοποίηση του νέου σχεδίου ΚΥΑ.

Αξιοσημείωτη επίσης εξέλιξη είναι η απόσυρση του σχεδίου αναθεώρησης του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας - Αττικής (ΡΣΑ), το οποίο είχε τεθεί σε διαβούλευση από το ΥΠΕΧΩΔΕ το 2009 και είχε προκαλέσει δικαιολογημένες αντιδράσεις ως παρωχημένης αναπτυξιακής λογικής και περιβαλλοντικά επικίνδυνο. Με τις προγραμματικές δηλώσεις της Υπουργού ΠΕΚΑ, το σχέδιο αυτό εγκαταλείφθηκε. Τον Ιούνιο 2010, ανακοινώθηκαν οι στόχοι του νέου σχεδίου ΡΣΑ, το οποίο επεξεργάζεται ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Περιβάλλοντος Αθήνας και αναμένεται να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση περί το τέλος του έτους.

3. Αέρας

Στον τομέα της εφαρμογής της νομοθεσίας για την ποιότητα του αέρα δεν σημειώθηκε καμία αξιόλογη εξέλιξη. Η οδηγία 2008/50/ΕΚ «για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα»³⁴ που τέθηκε σε εφαρμογή στις 11 Ιουνίου 2008 δεν έχει ακόμα ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο. Η οδηγία ενοποιεί την οδηγία πλαίσιο για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα³⁵, τρεις³⁶ από τις τέσσερις θυγατρικές οδηγίες (εκτός εκείνης που αφορά τα βαρέα μέταλλα και τους πολυαρωματικούς υδρογονάνθρακες³⁷) και μία απόφαση³⁸ του Συμβουλίου. Έχουμε δηλαδή μια νέα ενιαία οδηγία πλαίσιο για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Η 2008/50/ΕΚ θεσπίζει πρότυπα και ορίζει επιδιωκόμενα χρονοδιαγράμματα για τη μείωση των συγκεντρώσεων λεπτών σωματιδίων, τα οποία μαζί με τα αδρότερα σωματίδια που είναι γνωστά ως ΑΣ₁₀ και αποτελούν ήδη αντικείμενο νομοθετικών ρυθμίσεων, συγκαταλέγονται στους πλέον επικίνδυνους για την ανθρώπινη υγεία ρύπους. Τα κράτη μέλη θα έπρεπε να έχουν ενσωματώσει την οδηγία 2008/50/ΕΚ στην εθνική τους νομοθεσία έως τις 10 Ιουνίου 2010.

Επίσης, στις 20 Νοεμβρίου 2009, η Ε.Ε. κίνησε διαδικασία κατά της Ελλάδας για παραβίαση των οριακών τιμών των ΑΣ₁₀, αποστέλλοντας προειδοποιητική επιστολή.

Η προβληματική κατάσταση εφαρμογής της νομοθεσίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα εκδηλώνεται και μέσα από τα αποτελέσματα των μετρήσεων του ΥΠΕΧΩΔΕ (νυν ΥΠΕΚΑ). Όπως προκύπτει από την απάντηση του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου για το Περιβάλλον Σταύρου Δήμα προς σε

³¹ ΚΥΑ 49828/2008 «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» (ΦΕΚ2464^B/3.12.2008).

³² ΚΥΑ 11508/2009 «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού»(ΦΕΚ 151^{ΑΑΠ}/13.4.2009).

³³ ΚΥΑ 24208/2009 «Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού».

³⁴ Οδηγία 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21^{ης} Μαΐου 2008, «για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη», (ΕΕ L 152/1 της 11.6.2008).

³⁵ Οδηγία 1996/62/ΕΚ «για την εκτίμηση και τη διαχείριση της ποιότητας του αέρα του περιβάλλοντος» (ΕΕ L 296/55 της 21.11.1996).

³⁶ Οδηγία 1999/30/ΕΚ «σχετικά με τις οριακές τιμές διοξειδίου του θείου, διοξειδίου του αζώτου και οξειδίων του αζώτου, σωματιδίων και μολύβδου, στον αέρα του περιβάλλοντος» (ΕΕ L 163/41 της 29.6.1999), οδηγία 2000/69 «για οριακές τιμές βενζολίου και μονοξειδίου του άνθρακα στον αέρα του περιβάλλοντος» (ΕΕ L 313/12 της 13.12.2000), οδηγία 2002/3 «σχετικά με το όζον στον ατμοσφαιρικό αέρα» (ΕΕ L67/14 της 9.3.2002).

³⁷ Οδηγία 2004/107 «σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα» (ΕΕ L23/3 της 26.1.2005).

³⁸ Απόφαση 1997/101/ΕΚ, του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιανουαρίου 1997 «για την καθιέρωση διαδικασίας για την αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων που προέρχονται από τα δίκτυα και τους μεμονωμένους σταθμούς μέτρησης της ρύπανσης του αέρα του περιβάλλοντος στα κράτη μέλη» (ΕΕ L35/14 της 5.2.1997).

ερώτηση του Ευρωβουλευτή Νίκου Χουντή (10.12.2009), «η τελευταία επίσημη ενημέρωση σχετικά με τα επίπεδα ποιότητας του αέρα που υπέβαλαν οι ελληνικές αρχές για το 2008 επιβεβαιώνει ότι σε καμία από τις τέσσερις ζώνες ποιότητας του αέρα στην οποία υποδιαιρείται η ελληνική επικράτεια δεν έχει επιτευχθεί συμμόρφωση με τις ημερήσιες ή τις ετήσιες οριακές τιμές για τα ΑΣ₁₀. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται, για κάθε ζώνη ποιότητας του αέρα, ο αριθμός των ημερών υπέρβασης της ημερήσιας οριακής τιμής και η μέση ετήσια τιμή το 2008.

Όνομα ζώνης και κωδικός	Αριθμός ημερών υπέρβασης της ημερήσιας οριακής τιμής (50 μg/m ³ , τιμή που δεν πρέπει να υπερβαίνεται περισσότερο από 35 φορές ανά ημερολογιακό έτος) ¹	Ετήσιος μέσος όρος που πρέπει να συγκρίνεται με την ετήσια οριακή τιμή (40 μg/m ³) ²
Βόρεια Ελλάδα (EL0001)	94 (65)	43 (42)
Νότια Ελλάδα (EL0002)	125 (76)	48 (44)
Αθήνα (EL0003)	163 (96)	57 (51)
Θεσσαλονίκη (EL0004)	155 (105)	56 (52)

Σημείωση: (1) Στην παρένθεση αναφέρεται ο αριθμός των ημερών υπέρβασης μετά την αφαίρεση της συνεισφοράς από φυσικές πηγές (άρθρο 20 της οδηγίας 2008/50/ΕΚ). (2) Στην παρένθεση αναφέρεται ο ετήσιος μέσος όρος μετά την αφαίρεση της συνεισφοράς από φυσικές πηγές (άρθρο 20 της οδηγίας 2008/50/ΕΚ).

Όσον αφορά το κόστος των επιπτώσεων στην υγεία της ατμοσφαιρικής ρύπανσης λόγω των ΑΣ₁₀, δεν υπάρχουν ειδικές πληροφορίες για την Ελλάδα. Η Ε.Ε. έχει, ωστόσο, εκτιμήσει ότι το 2000 η απώλεια περίπου 4 εκατομμυρίων ετών ζωής στην Ελλάδα θα μπορούσε να αποδοθεί στη ρύπανση από τα σωματίδια. Λόγω της στασιμότητας των επιπέδων συγκέντρωσης των σωματιδίων τα τελευταία δέκα χρόνια, η εκτίμηση αυτή κατά πάσα πιθανότητα εξακολουθεί να ισχύει».

4. Κλιματική αλλαγή - Ενέργεια

α) Ευρωπαϊκή και διεθνής πολιτική για το κλίμα: Τον Δεκέμβριο του 2009 διεξήχθη στην Κοπεγχάγη η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα (COP15), που δυστυχώς δεν κατέληξε στην απαραίτητη και πολύ-αναμενόμενη παγκόσμια συμφωνία για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στη μετά-Κιότο περίοδο. Το μάλλον απογοητευτικό αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων στην Κοπεγχάγη συντίθεται από τρία βασικά συστατικά: Μια πολιτική δήλωση που ονομάστηκε «Σύμφωνο της Κοπεγχάγης», δυο κείμενα διαπραγματεύσεων από τις δυο *ad hoc* ομάδες εργασίας για την μείωση των εκπομπών από τις ανεπτυγμένες χώρες και την μακροχρόνια συνεργατική δράση των κρατών του κόσμου, και μια «εντολή» συνέχισης των διαπραγματεύσεων σε αυτές τις ομάδες για έναν ακόμα χρόνο.

Το Σύμφωνο έχει ένα αμφίβολο νομικό καθεστώς και δεν τυγχάνει της πολιτικής στήριξης αρκετών εκ των μερών της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC). Μάλιστα το Σύμφωνο έχει ευρέως κατακριθεί ως ανεπαρκές ακόμα και από χώρες που αν και το υπέγραψαν δήλωσαν στη συνέχεια την αντίθεση και απογοήτευσή τους. Σε γενικές γραμμές το Σύμφωνο μπορεί να θεωρηθεί ως μια «πολιτική αποτυχία», με εξαίρεση την αναφορά διατήρησης της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τους 2° C (αν και δεν αναφέρεται η βάση σύγκρισης, δηλαδή σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα).

Η επόμενη συνδιάσκεψη (COP16) θα λάβει χώρα στο Κανκούν του Μεξικού, 29 Νοεμβρίου έως 10 Δεκεμβρίου 2010. Δυστυχώς, τα δισεπίλυτα ζητήματα γύρω από την κατανομή των ευθυνών, τη στήριξη των αναπτυσσόμενων κρατών, τη διαδικασία αποτροπής της αποδάσωσης και τη διοχέτευση πόρων δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας για την επιτυχία της.

Σε κοινοτικό επίπεδο, το περασμένο έτος σημαδεύτηκε από τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ των νομοθετημάτων που προβλέπονταν στο ενεργειακό και κλιματικό πακέτο μέτρων. Πρόκειται για τις Οδηγίες:

- **2009/28/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ
- **2009/29/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας
- **2009/30/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, με την οποία τροποποιείται η οδηγία 98/70/ΕΚ όσον αφορά τις προδιαγραφές για τη βενζίνη, το ντίζελ και το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης και την καθιέρωση μηχανισμού για την παρακολούθηση και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τροποποιείται η οδηγία 1999/32/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την προδιαγραφή των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας και καταργείται η οδηγία 93/12/ΕΟΚ
- **2009/31/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2000/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και 2008/1/ΕΚ, και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006

Επίσης, στα ίδια πλαίσια ανάληψης πρωτοβουλιών για το κλίμα και για τους σκοπούς επιμερισμού των ευθυνών, δημοσιεύθηκε η Απόφαση αριθ. 406/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020.

Επιπλέον, από τις 23 Απριλίου, βρίσκεται σε ισχύ ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 443/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από ελαφρά οχήματα.

Ένα άλλο ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός στην κατάσχεση της κλιματικής πολιτικής της Ευρώπης είναι η έκδοση τον Απρίλιο του 2010 της Λευκής Βίβλου «Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος: προς ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης», όπου για πρώτη φορά γίνεται λόγος για την ανάγκη και την σπουδαιότητα εκπόνησης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την προσαρμογή της ΕΕ στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Με τη Λευκή Βίβλο ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να καταστρώσουν εθνικά και περιφερειακά σχέδια, με στόχο την εξέταση του ενδεχομένου υποχρεωτικής υιοθέτησης στρατηγικής από το 2012 και μετά.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 26 Μαΐου 2010 μια ανάλυση του κόστους, των οφελών και των δυνητικών επιλογών όσον αφορά την αναβάθμιση του στόχου περιορισμού των αερίων θερμοκηπίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για το 2020, από 20% σε 30% έναντι των επιπέδων του 1990. Η ανάλυση δείχνει πως το κόστος της επίτευξης του στόχου του 30% εκτιμάται τώρα σε 81 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2020, δηλαδή μόλις 11 δισ. ευρώ περισσότερο απ' όσο είχε υπολογιστεί προ διετίας ότι θα στοιχίσει η επίτευξη του στόχου του 20%. Αυτό το νέο δεδομένο θα μπορούσε να φέρει μια νέα δυναμική στην ΕΕ προχωρώντας τάχιστα στην υιοθέτηση ενός πιο φιλόδοξου στόχου μείωσης των εκπομπών. Δυστυχώς κάτι τέτοιο δεν έχει ακόμα επιτευχθεί λόγω της αρνητικής στάσης που κρατούν αρκετά κράτη μέλη.

β) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: Τον Μάιο του 2010 υπερψηφίστηκε από τη Βουλή ο νόμος «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και

Κλιματικής Αλλαγής». Η διαδικασία ψήφισης του νομοσχεδίου κράτησε περισσότερο από πέντε μήνες και πιο συγκεκριμένα από τις 8 Δεκεμβρίου 2009 οπότε αναρτήθηκε το σχέδιο νόμου προς δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση στην ιστοσελίδα www.opengov.gr.

Η άποψη του WWF Ελλάς είναι πως το νομοσχέδιο δεν μπορεί να λύσει τα δομικά προβλήματα που προκαλούν την καθυστέρηση διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα και δεν μπορεί να συνεισφέρει ουσιαστικά στην απαραίτητη επίτευξη του στόχου συμμετοχής των ΑΠΕ κατά 20% στην τελική κατανάλωση ενέργειας. Από την άλλη, μια σειρά από διατάξεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε υποβάθμιση ορισμένων περιοχών οικολογικής αξίας, να μειώσουν την κοινωνική αποδοχή σε αρκετές περιοχές της χώρας και να οδηγήσουν σε κερδοσκοπικές πρακτικές εκ μέρους μερίδας επενδυτών. Ως εξαιρετικά προβληματικό σημείο, όπως παρουσιάστηκε και στην ενότητα για την περιβαλλοντική αδειοδότηση παραπάνω, θεωρείται η τροποποίηση του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, το οποίο αφορά την κατηγοριοποίηση και χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών, κατά τρόπο που καταργεί τη λογική του ολοκληρωμένου σχεδιασμού επιτρεπόμενων χρήσεων σε αυτές τις οικολογικά πολύτιμες περιοχές. Εκτός από ιδιαίτερος υποβαθμιστική για το σύνολο της νομοθεσίας προστασίας των σημαντικών βιοτόπων της χώρας, η νέα αυτή διάταξη είναι και νομικά επισφαλής. Ειδικότερα η πρόβλεψη στο άρθρο 8 του δικαιώματος χωροθέτησης έργων ΑΠΕ σε χαρακτηρισμένες ως προστατευόμενες περιοχές με μόνη αξιολογική βάση μια απλή μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρίς να απαιτείται συνολική εκτίμηση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ ως χρήσης στη σχετική Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη έρχεται σε καταφανή αντίθεση με την ίδια τη λογική της προστασίας οικολογικά σημαντικών περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό, ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα τον Οκτώβριο 2009, σχετικά με χωροθέτηση αιολικού πάρκου εντός προστατευόμενης περιοχής στη Λακωνία, βάσει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

γ) Εξοικονόμηση ενέργειας: Η ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 2002/91/ΕΚ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων εκκρεμούσε μέχρι τον Μάιο 2008, δύο και πλέον χρόνια μετά την εκπνοή της προθεσμίας ενσωμάτωσης που ήταν τον Ιανουάριο του 2006. Η καθυστέρηση στην ενσωμάτωση της οδηγίας είχε ως αποτέλεσμα τον Ιούνιο του 2007 (27.6.2007) την παραπομπή της χώρας στο ΔΕΚ(Υπόθεση C-342/07) και την καταδίκη της τον Ιανουάριο 2008 (17.1.2008). Με τον ν. 3661/2008 πραγματοποιήθηκε η εναρμόνιση στην ελληνική νομοθεσία της οδηγίας 2002/91/ΕΚ. Με βάση το νόμο 3661/2008 (ΦΕΚ 89Α'/19.05.2008), που μετά από σχετική καταδίκη στο ΔΕΚ (Υπόθεση C-342/07) ενσωμάτωσε με καθυστέρηση την οδηγία 2002/91/ΕΚ³⁹, μέσα σε έξι μήνες θα έπρεπε να εκδοθεί κανονισμός ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων (ΚΕΝΑΚ) ορίζοντας τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληροί κάθε νέο κτίριο για την εξοικονόμηση ενέργειας. Η Ελλάδα, είχε σημειώσει σημαντική καθυστέρηση στην έκδοση του ΚΕΝΑΚ, με αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να κινήσει και πάλι προδικαστική διαδικασία για παράβαση, βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς έχει ήδη αποστείλει στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή από τον Ιούνιο του 2008 και αιτιολογημένη γνώμη τον Φεβρουάριο του 2009.

Τελικά, μόλις τον Απρίλιο του 2010 εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση υπ. αριθμ. Δ6/Β/οικ. 5825/9-4-2010 με την οποία εγκρίθηκε ο ΚΕΝΑΚ, θεσπίζοντας την έννοια του ενεργειακού πιστοποιητικού, προσδιορίζοντας τη μεθοδολογία υπολογισμού της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, ορίζοντας ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις για νέα ή ριζικώς ανακαινισμένα κτίρια και προσδιορίζοντας τις απαιτήσεις και τους κανόνες διεξαγωγής ενεργειακής επιθεώρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ στη χώρα μας δεν έχουμε – επί της ουσίας – εφαρμόσει καμία από τις προγενέστερες Οδηγίες για την ενεργειακή απόδοση των κτηρίων (οδηγία 93/76/ΕΟΚ και 2002/91/ΕΚ), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

³⁹ Οδηγία 2002/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων» (ΕΕ L1/65 της 4.1.2003).

ενέκρινε με συντριπτική πλειοψηφία στις 18 Μαΐου 2010 την αναδιατύπωση της οδηγίας 2002/91/ΕΚ⁴⁰, η οποία θεσπίζει πιο φιλόδοξους στόχους για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

Η ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2006/32/ΕΚ⁴¹ «για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες» αποτελούσε εκκρεμότητα από τις 17 Μαΐου του 2008. Η ΕΕ απέστειλε αρχικά στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή και αιτιολογημένη γνώμη τον Ιανουάριο του 2009. Η υπόθεση αυτή είναι πιθανό να κλείσει σύντομα αφού στις 15 Ιουνίου 2010 ψηφίστηκε από τη Βουλή στο σύνολο του ο νόμος «Μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση, ενεργειακές υπηρεσίες και άλλες διατάξεις», με τον οποίο εναρμονίζεται η ελληνική νομοθεσία με την οδηγία 2006/32/ΕΚ».

Επίσης, βάσει της οδηγίας 2006/32/ΕΚ, η Ελλάδα έπρεπε να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2007 το πρώτο Σχέδιο Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση (Σ.Δ.Ε.Α.). Καθώς το σχέδιο αυτό δεν υπεβλήθη μέσα στην καθορισμένη ημερομηνία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε προδικαστική διαδικασία. Η εκκρεμής αυτή υπόθεση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκλεισε μετά την καθυστερημένη υποβολή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση. Η Ελλάδα πλέον έχει την υποχρέωση να υποβάλλει αναθεωρημένο σχέδιο δράσης για την ενεργειακή απόδοση το αργότερο έως τον Ιούνιο του 2011.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε πως θα προχωρήσει στην έκδοση ενός πακέτου δράσεων για την ενεργειακή απόδοση το αργότερο έως το τέλος του 2010.

Η Ελλάδα καθυστέρησε υπερβολικά να ενσωματώσει την οδηγία 2005/32/ΕΚ «για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια», της οποίας η ημερομηνία ενσωμάτωσης έληξε στις 10 Αυγούστου 2007. Η ΕΕ απηύθυνε αιτιολογημένη γνώμη προς στην Ελληνική Κυβέρνηση (Φεβρουάριος 2008), ενώ το Φεβρουάριο του 2009 η Επιτροπή ανακοίνωσε την προσφυγή κατά της Ελλάδας στο ΔΕΚ (υπόθεση C-169/09, 13.5.2009). Με το ΠΔ 32/2010 (ΦΕΚ Α, 70/14.05.2010) «Καθορισμός απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού, όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και τροποποίηση των ΠΔ 335/1993 (ΦΕΚ 143/Α/93), 178/1998 (ΦΕΚ 131/Α/1998) και της ΚΥΑ Δ6/Β/17682 (ΦΕΚ 1407/Β/2001) σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» είναι πιθανό η ΕΕ να αποσύρει την προσφυγή στο ΔΕΚ.

Αναφορικά με τις αναμενόμενες ενέργειες της Πολιτείας που σχετίζονται με την κλιματική και ενεργειακή πολιτική, οι κυριότερες εξ' αυτών αφορούν:

- Την έκδοση σχεδίου δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν υιοθετηθεί με την οδηγία 2009/28/ΕΚ. Η Ελλάδα υποχρεούται να υποβάλλει το σχέδιο στην Επιτροπή έως τις 30 Ιουνίου 2010.
- Την έκδοση αναθεωρημένου σχεδίου δράσης για την ενεργειακή απόδοση, στα πλαίσια της οδηγίας 2006/32. Η Ελλάδα υποχρεούται να υποβάλλει το σχέδιο στην Επιτροπή έως τον Ιούνιο του 2011.

δ) Συμβατικές πηγές ενέργειας: Το εθνικό ενεργειακό μίγμα εξακολουθεί να βασίζεται κατά κύριο λόγο σε συμβατικές πηγές ενέργειας, κυρίως σε ορυκτά και ρυπογόνα καύσιμα, όπως ο εγχώριος λιγνίτης. Στις συμβατικές πηγές ενέργειας περιλαμβάνονται και τα μεγάλα υδροηλεκτρικά, εκείνες δηλαδή οι εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν φράγμα με ύψος μεγαλύτερο των 15 μέτρων, καθώς οι αρνητικές επιπτώσεις τους στα ποτάμια οικοσυστήματα είναι δυσανάλογες σε σχέση με την «καθαρή» ενέργεια που παράγουν.

⁴⁰ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την ενεργειακή απόδοση των κτηρίων» (αναδιατύπωση), COM(2008) 780 τελικό, 13.11.2008.

⁴¹ Οδηγία 2006/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 5^{ης} Απριλίου 2006 «για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες και για την κατάργηση της οδηγίας 93/76/ΕΟΚ» (ΕΕ L 114/64 της 27.4.2006).

Οι σημαντικότερες εξελίξεις κατά την υπό εξέταση περίοδο είναι κάποιες αποσπασματικές κινήσεις τόνωσης της διεθνούς συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού πετρελαίου Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης, οι οποίες όμως δεν απέδωσαν, καθώς στις αρχές του Ιουνίου 2010 ο Υπουργός Ενέργειας της Βουλγαρίας ανακοίνωσε την πρόθεση της γείτονος να αποσυρθεί από τη συμφωνία, όπως επίσης και η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Κατάρ για την κατασκευή ενεργειακού κέντρου με LPG (Liquefied Petrol Gas) στη Ναυτική και Βιομηχανική Περιοχή Αστακού Αιτωλοακαρνανίας.

Το διαφαινόμενο ναυάγιο της συμφωνίας για τον αγωγό Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης δεν αποτέλεσε έκπληξη. Ως λόγοι για την απόφαση αυτή προβλήθηκαν οι σημαντικές αναμενόμενες επιπτώσεις του αγωγού σε ευαίσθητα οικοσυστήματα, καθώς ήταν ακόμα εν εξελίξει η ανυπολόγιστη καταστροφή στον Κόλπο του Μεξικού από ανεξέλεγκτη διαρροή εκατομμυρίων τόνων πετρελαίου. Οι πραγματικοί λόγοι εκτιμάται πως αφορούν την ασυμφωνία μεταξύ των τριών μερών για σύστημα διανομής μεριδίων. Όπως και αν έχουν τα πράγματα, η πραγματικότητα είναι πως με τον τρόπο αυτό αποσοβήθηκε μια πραγματική και εξαιρετικά σημαντική απειλή για το Αιγαίο. Απειλή που όμως πρέπει να αντιμετωπιστεί, καθώς η σημαντική κίνηση δεξαμενοπλοίων είναι ήδη μεγάλη και αναμένεται να αυξηθεί, ιδιαίτερα αν κατασκευαστούν τελικά οι σχεδιαζόμενοι αγωγοί Μπακού – Τσεϊχάν, Ναμπούκο και Νότιου Διαδρόμου (South Stream).

Η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Κατάρ για κατασκευή κέντρου ηλεκτροπαραγωγής 1.010 MW από LPG, καύσιμο υψηλής επικινδυνότητας και προφανώς ρυπογόνο, έτυχε ιδιαίτερης αδειοδοτικής μεταχείρισης από τις αρμόδιες αρχές. Η έκδοση άδειας παραγωγής από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) στον χρόνο ρεκόρ του περίπου ενός μηνός ήταν πραγματικά πρωτοφανής για τα ελληνικά δεδομένα και προκάλεσε αντιδράσεις τόσο από κινήσεις πολιτών για την έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τις περιβαλλοντικές διατάξεις του έργου, όσο και από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον ενεργειακό κλάδο και αντιμετωπίζουν συχνά ανυπέρβλητες δυσκολίες κατά τη διαδικασία αδειοδότησης. Ενδιαφέρον έχει η προσφυγή της εταιρείας Engal Ενεργειακή ΑΕ, η οποία στις αρχές Ιουνίου 2010 υπέβαλε «Αίτηση , Αναθεώρησης κατά της Απόφασης της Ρ.Α.Ε. , Άδειας Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας 1.010 MW , στον Αστακό Αιτωλοακαρνανίας , της Κοινοπραξίας των Εταιριών: [Qatar Petroleum – Qatar Electricity & Water Company – Shabbagh & Houry SAL – Rosebud Energie Deutschland GmbH]». Στο σκεπτικό της αίτησης αναφέρεται μεταξύ άλλων η μη διενέργεια συγκριτικής αξιολόγησης με προϋπάρχουσα αίτηση της αιτούσας εταιρείας για ενεργειακή εγκατάσταση στη ΝΑΒΙΠΕ Αστακού, καθώς και τη μη δημοσιοποίηση στοιχείων που τεκμηριώνουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΑΠΕ & ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ

Τίτλος πράξης	Περιεχόμενο
ΕΘΝΙΚΗ	
N. 3851/2010 (ΦΕΚ 85Α'/4.6.2010)	«Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».
Υ.Α. Δ6/Β/οικ. 5825/9-4-2010	Έγκριση κανονισμού ενεργειακής απόδοσης κτιρίων
Νόμος 3855/2010 (ΦΕΚ 95Α'/23.06.2010)	«Μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση, ενεργειακές υπηρεσίες και άλλες διατάξεις»
ΠΔ 32/2010 (ΦΕΚ Α, 70/14.05.2010)	«Καθορισμός απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού, όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και τροποποίηση των ΠΔ 335/1993 (ΦΕΚ 143/Α/93), 178/1998 (ΦΕΚ 131/Α/1998) και της ΚΥΑ Δ6/Β/17682 (ΦΕΚ 1407/Β/2001) σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου»
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ	
Οδηγία 2009/28/ΕΚ	σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ
Οδηγία 2009/29/ΕΚ	για τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση

Οδηγία 2009/30/ΕΚ	του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας με την οποία τροποποιείται η οδηγία 98/70/ΕΚ όσον αφορά τις προδιαγραφές για τη βενζίνη, το ντίζελ και το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης και την καθέρωση μηχανισμού για την παρακολούθηση και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τροποποιείται η οδηγία 1999/32/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την προδιαγραφή των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας και καταργείται η οδηγία 93/12/ΕΟΚ
Οδηγία 2009/31/ΕΚ	σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2000/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και 2008/1/ΕΚ, και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006
Απόφαση αριθ. 406/2009/ΕΚ	περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020
Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 443/2009	σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών CO ₂ από ελαφρά οχήματα.

5. Θόρυβος

Κατά την περίοδο αναφοράς, δεν σημειώθηκε καμία σημαντική εξέλιξη στον τομέα της εφαρμογής της νομοθεσίας για τον περιβαλλοντικό θόρυβο.

Μέχρι τις 30 Ιουνίου του 2007 έπρεπε να καταρτιστούν και να κατατεθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή χάρτες θορύβου για συγκεκριμένες αστικές περιοχές άνω των 250.000 κατοίκων, μεγάλους αστικούς και σιδηροδρομικούς άξονες, καθώς και για μεγάλα αεροδρόμια. Για την Ελλάδα, οι περιοχές που θα πρέπει να χαρτογραφηθούν κατά την πρώτη φάση υλοποίησης της 2002/49/ΕΚ είναι οι δήμοι Αθηναίων και Θεσσαλονίκης, η Αττική Οδός, κάποια τμήματα της Εθνικής Οδού Αθηνών – Λαμίας και της ΠΑΘΕ, και τμήμα του σιδηροδρομικού δικτύου που περιέχεται στα όρια του Δήμου Αθηναίων και το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Καμία πρόοδος δεν σημειώθηκε στη κατάρτιση των χαρτών θορύβου εκτός εκείνων που αφορούν το Διεθνές Αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος».

6. Νερό

α) Οδηγία πλαίσιο για το νερό 2000/60/ΕΚ: Η ουσιαστική εφαρμογή της οδηγίας 2000/60/ΕΚ⁴² από τη χώρα μας παρουσιάζει σημαντικές καθυστερήσεις. Το σύστημα παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων που θα έπρεπε να είναι λειτουργικό από τα τέλη του 2006, (βλ. π.δ. 51/2007 άρθρο 11, §2) προβλέπεται να ολοκληρωθεί τελικά στο τέλος του 2010. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι το ΥΠΕΚΑ απέστειλε προσκλήσεις ορισμού νέων μελών στο Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων, αυτό ουδέποτε συγκλήθηκε και ουδέποτε απέστειλε Έκθεση στη Βουλή των Ελλήνων για την κατάσταση των υδάτων στη χώρα μας όπως προβλέπει ο ν. 3199/2003.

Σημαντικές καθυστερήσεις σημειώνονται και στην εφαρμογή άλλων διατάξεων της οδηγίας, με κυριότερη εκείνη της ολοκλήρωσης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής, των οποίων η προθεσμία ολοκλήρωσης ήταν ο Δεκέμβριος 2009. Η Ελλάδα, όχι μόνο δεν έχει ολοκληρώσει τα σχέδια διαχείρισης, αλλά μόλις το 2010 προκήρυξε τις πρώτες μελέτες εκπόνησης των σχεδίων, για τις περιοχές λεκανών απορροής Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας. Οι καθυστερήσεις που έχει σημειώσει η χώρα στην εφαρμογή των διατάξεων έχουν οδηγήσει στην κίνηση της προδικαστικής διαδικασίας από την ΕΕ τον Ιούνιο 2010.

⁴² Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ΕΕ L 327/1 της 22.12.2000, οδηγία όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση αριθ. 2455/2001/ΕΚ (ΕΕ L 331/1, της 15.12.2001).

Περίπτωση: Εκτροπή Αχελώου

Στο πλαίσιο εκδίκασης αίτησης που υποβλήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006 από περιβαλλοντικές οργανώσεις κατά του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, με αίτημα την ακύρωση του άρθρου 13 παρ. 3 ν. 3481/2006 (Αρ. καταθ.: 6497/2006), το Επιτροπή Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας αποφάσισε την αναστολή των έργων εκτροπής, μέχρι την οριστική εκδίκαση της υπόθεσης (απόφαση 141/2010).

Το ανώτατο δικαστήριο παρέπεμψε επίσης προς το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 14 προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την εφαρμογή τριών κοινοτικών οδηγιών. Ο κύριος όγκος των υποβληθέντων ερωτημάτων αφορούν την εφαρμογή της οδηγίας 2000/60/ΕΚ και κυρίως το κατά πόσον είναι επιτρεπτή η έγκριση σχεδίου μεταφοράς ύδατος από μια περιοχή λεκάνης απορροής σε άλλη για άρδευση και ενεργειακή παραγωγή και χωρίς να έχουν εκπονηθεί τα προβλεπόμενα σχέδια διαχείρισης.

Σημαντική εξέλιξη στην πολύχρονη και πολύκροτη αυτή υπόθεση ήταν η δημόσια έκφραση από τους αρμόδιους υπουργούς σεβασμού προς τις οποιοσδήποτε αποφάσεις της Δικαιοσύνης. Αν και αυτός ο σεβασμός θα έπρεπε να θεωρείται αυτονόητος, εντούτοις η μέχρι σήμερα πάγια στάση των πολιτικών ηγεσιών του αρμόδιου ΥΠΕΧΩΔΕ ήταν επιθετική προς το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο. Εξίσου σημαντική ήταν και η δημόσια τοποθέτηση της Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής πως το έργο χρήζει επανεξέτασης υπό το πρίσμα της ολοκληρωμένης και οικολογικά βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων που προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ.

β) Οδηγία για τις πλημμύρες 2007/60/ΕΚ: Καθυστέρηση σημειώνεται στην ενσωμάτωση της οδηγίας 2007/60/ΕΚ «για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας»⁴³, καθώς η σχετική προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο ήταν τις 21 Νοεμβρίου 2009. Ως εκ τούτου, η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 5 Μαΐου 2010 για τη μη ενσωμάτωση της οδηγίας. Επιδιώκοντας, την αποφυγή προσφυγής στο ΔΕΚ, οι υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ έχουν στη διάθεση τους, σε προχωρημένο στάδιο επεξεργασίας το σχέδιο ΚΥΑ για την ενσωμάτωση της οδηγίας.

γ) Οδηγία για την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση 2006/118/ΕΚ: Η οδηγία 2006/118/ΕΚ⁴⁴ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση συμπληρώνει τις διατάξεις για την πρόληψη ή τον περιορισμό της εισαγωγής ρύπων σε υπόγεια ύδατα που περιέχονται στην οδηγία 2000/60/ΕΚ. Τα μέτρα σε αυτή την οδηγία περιλαμβάνουν ιδίως: α) κριτήρια για την αξιολόγηση της καλής χημικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, και β) κριτήρια για τον εντοπισμό και την αναστροφή σημαντικών και διατηρούμενων ανοδικών τάσεων και κριτήρια για τον καθορισμό σημείων εκκίνησης για την αναστροφή των τάσεων.

Τα κράτη μέλη θα έπρεπε να έχουν θέσει σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται προκειμένου να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία πριν από τις 16 Ιανουαρίου 2009. Η οδηγία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο 18 μήνες αργότερα με την ΚΥΑ 39626/2208/Ε130 (ΦΕΚ Β, 2075/ 25.9.2009) “Καθορισμός μέτρων για την προστασία των υπόγειων νερών από την ρύπανση και την υποβάθμιση, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2006/118/ΕΚ «σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από την ρύπανση και την υποβάθμιση», του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2006”

⁴³ Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Οκτωβρίου 2007 «για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας» (ΕΕ L 288/27, της 6.11.2007)

⁴⁴ Οδηγία 2006/118/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης «σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από την ρύπανση και την υποβάθμιση», (ΕΕ L 372/19, της 27.12.2006)

Περίπτωση: Ρύπανση Ασωπού ποταμού

Η ρύπανση του Ασωπού ποταμού και των υπόγειων υδροφορέων της ευρύτερης περιοχής με εξασθενές χρώμιο από βιομηχανικά απόβλητα είναι ίσως η πιο χαρακτηριστική περίπτωση περιβαλλοντικής υποβάθμισης που προκαλεί η διάσπαση του περιβαλλοντικού αντικειμένου σε διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες και η έλλειψη γενικότερης διοικητικής οργάνωσης και επάρκειας σε προσωπικό και πόρους. Η ΕΕ ήδη διεξάγει έρευνα για τη ρύπανση του Ασωπού, με σκοπό να διαπιστωθεί εάν η Ελλάδα έχει συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της προς το κοινοτικό δίκαιο και συγκεκριμένα με τις οδηγίες 2006/11/ΕΚ για τη ρύπανση που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον, 80/68/ΕΟΚ περί προστασίας των υπογείων υδάτων, 91/689/ΕΟΚ για τα επικίνδυνα απόβλητα και 98/83/ΕΚ για το πόσιμο νερό.

Το ΥΠΕΚΑ ανακοίνωσε τον Απρίλιο του 2010, δέσμη μέτρων για τον Ασωπό και την ευρύτερη περιοχή. Εξέδωσε επίσης απόφαση που θεσπίζει αυστηρά «Περιβαλλοντικά Ποιοτικά Πρότυπα στον ποταμό Ασωπό και ανάλογες Οριακές Τιμές εκπομπών υγρών βιομηχανικών αποβλήτων», σε συμφωνία με την 2000/60/ΕΚ και τις θυγατρικές της οδηγίες και καταργούνται αναχρονιστικές διατάξεις, βάσει των οποίων είχαν αδειοδοτηθεί οι βιομηχανίες της περιοχής. Με την εν λόγω ΚΥΑ καταργείται η Γ1/1806/1969 απόφαση των Υπουργών Συντονισμού, Εσωτερικών, Κοινωνικών Υπηρεσιών, Γεωργίας, Βιομηχανίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ Β, 200/20.3.1969) "Περί ορισμού χρήσεων υδάτων ποταμού Ασωπού και των συμβαλλόντων ρεμάτων και καθορισμού ειδικών όρων διαθέσεως λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων εις αυτούς". Επιπρόσθετα για την περιοχή του Ασωπού δεν ισχύουν οι όροι διάθεσης της Υγειονομικής Διάταξης Ε1β/221 του 1965, ή οποία ούτως ή άλλως χρήζει αναθεώρησης. Με τη νέα ΚΥΑ απαγορεύεται η υπεδάφια διάθεση των υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και ανακαλούνται οι ισχύουσες σχετικές αδειοδοτήσεις. Οι βιομηχανίες υποχρεώνονται να ζητήσουν, εντός του 2010, την αναθεώρηση των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), με στόχο τη συμμόρφωση προς τα νέα πρότυπα και την εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών .

Σε συνεργασία με την ΕΥΔΑΠ, την Περιφέρεια και τις τοπικές Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης και τους ΟΤΑ έχουν δρομολογηθεί συγκεκριμένες ενέργειες για την ασφαλή υδροδότηση των κατοίκων της περιοχής με καθαρό πόσιμο νερό και έχουν εξασφαλισθεί οι απαιτούμενοι για το σκοπό αυτό πόροι.

ε) Διεθνής Σύμβαση για τα Υδατορεύματα: Παρά το γεγονός ότι ήδη από το 2009 είχε ξεκινήσει, ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κύρωσης από την Ελλάδα της Σύμβασης των Η.Ε. για τις χρήσεις Διεθνών Υδατορευμάτων πλην εκείνων που αφορούν τη ναυσιπλοΐα (UN Watercourses Convention). Η Σύμβαση που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1997 αλλά ακόμα δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή, αφορά στην χρήση, διαχείριση, και προστασία των διεθνών υδατορευμάτων, δηλαδή, εκείνων που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη. Υδατόρευμα, όπως ορίζεται από τη Σύμβαση, είναι ένα σύστημα επιφανειακών και υπογείων υδάτων που αποτελούν λόγω της φυσικής τους σχέσης ένα ενιαίο σύνολο με κατά κανόνα εκβολή σε κοινό καταληκτικό σημείο. Η Σύμβαση είναι το μοναδικό διεθνές νομικό εργαλείο που κωδικοποιεί τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των χωρών και επιδιώκει τον διακρατικό διάλογο και την αλληλοενημέρωση. Αντιμετωπίζοντας υφιστάμενα κενά στο διεθνές δίκαιο, παρέχει σαφή κατεύθυνση για την υιοθέτηση και εφαρμογή ουσιαστικών διμερών ή πολυμερών συμφωνιών που αποσκοπούν στην συνεργασία μεταξύ χωρών που μοιράζονται υδάτινους πόρους. Η Ελλάδα ήταν ανάμεσα στις 38 χώρες που είχαν υποστηρίξει τη Σύμβαση και ανάμεσα στις 103 που ψηφίσαν υπέρ της υιοθέτησής της στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1997.

7. Απόβλητα

7.1 Στερεά απόβλητα

α) Χωματερές: Η συνεχιζόμενη λειτουργία των ούτως ή άλλως παράνομων χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), δηλαδή των χωματερών, στη χώρα μας που αποτελούν διάσπαρτες ανοιχτές κοινωνικές και περιβαλλοντικές πληγές, έχει δικαίως κινητοποιήσει εδώ και αρκετά χρόνια τα

αρμόδια όργανα της ΕΕ. Υπενθυμίζεται ότι με την εκπνοή του 2008, η χώρα μας θα έπρεπε να έχει κλείσει και αποκαταστήσει όλους τους ΧΑΔΑ (Απόφαση ΔΕΚ της 6.10.2005, υπόθεση C-502/03). Η λειτουργία τους είναι παράνομη βάσει της κοινοτικής οδηγίας 75/442/ΕΟΚ⁴⁵ και έπρεπε να έχει παύσει από το 1999, βάσει της κοινοτικής οδηγίας 1999/31/ΕΚ⁴⁶.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα στις 18 Οκτωβρίου 2009, για μη συμμόρφωση με την προαναφερόμενη απόφαση του ΔΕΚ και καθιστά στη χώρα μας σαφή την πρόθεση της για πλήρη εφαρμογή της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁴⁷. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπ. Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Μάρτιος 2010) προκύπτει ότι επί του συνόλου των ΧΑΔΑ (3.036), το 89,6% (2720 ΧΑΔΑ) έχει καταστεί ανενεργό, το 74,5% (2264 ΧΑΔΑ) έχει αποκατασταθεί, ενώ σε λειτουργία παραμένει το 10,4% (316 ΧΑΔΑ).

Η πλήρης παύση και αποκατάσταση όλων ανεξαιρέτως των ΧΑΔΑ προϋποθέτει τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων. Η καθυστέρηση εκκίνησης αυτών των έργων εγείρει σοβαρά ερωτήματα για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας 99/31/ΕΚ σε σχέση με την εκτροπή του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των απορριμμάτων. Είναι επίσης πολύ δύσκολο να αποφθεχθεί τελικά το χρηματικό πρόστιμο από την ΕΕ.

Εκκρεμής παραμένει και η υπόθεση σχετικά με την άδεια λειτουργίας του ΧΥΤΑ Φυλής. Λόγω των ελλείψεών του, η αρμόδια για την αδειοδότηση αρχή (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δ. Αττικής) αρνήθηκε αρχικά να χορηγήσει στον ΧΥΤΑ την απαιτούμενη άδεια. Υπενθυμίζεται ότι στις 27 Νοεμβρίου 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απήρτησε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη σχετικά με την ακατάλληλη λειτουργία του ΧΥΤΑ Φυλής, ο οποίος αποτελεί κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Παρότι η λειτουργία του ΧΥΤΑ Φυλής έχει βελτιωθεί έπειτα από διάφορες παρεμβάσεις, το θέμα της αδειοδότησης του από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δ. Αττικής παραμένει σε εκκρεμότητα.

β) Εξορυκτικά αποβλήτα: Με την έκδοση της ΚΥΑ 39624/2209/Ε103/2009 (ΦΕΚ Β, 2076/25.9.2009), ενσωματώθηκε η οδηγία 2006/21/ΕΚ⁴⁸ σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ. Η ενσωμάτωση έγινε στη συνέχεια προσφυγής της ΕΕ στο ΔΕΚ (υπόθεση C-370/09) από την οποία τελικά παραιτήθηκε η Επιτροπή.

γ) Εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών: Με την ψήφιση του νόμου «Τροποποίηση της νομοθεσίας για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων και τον Εθνικό Οργανισμό Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις» ενεργοποιείται ο ΕΟΕΔΣΑΠ, βελτιώνονται διάφορες ρυθμίσεις του ν.2939/2001⁴⁹ για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων και εισάγεται η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» στη διαχείριση των αστικών απορριμμάτων. Ορίζεται επίσης ότι τα τέλη διάθεσης, που πληρώνουν οι ΟΤΑ για τη χρήση των υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων (Σταθμοί Μεταφόρτωσης, Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας, Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων/ Υπολειμμάτων), κ.λπ.) συνδέονται με τις απορριπτόμενες ποσότητες, ώστε να υπάρξουν και ουσιαστικά οικονομικά κίνητρα στους ΟΤΑ για μείωση του όγκου και ανακύκλωση των απορριμμάτων. Κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης, η Greenpeace, το Δίκτυο Μεσόγειος SOS και το WWF Ελλάς διατύπωσαν δημόσια την άποψη πως οι ρυθμίσεις κινούνται προς μια σαφώς θετική κατεύθυνση, εντούτοις όμως αποφεύγει να αποκλείσει απερίφραστα την καύση του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των απορριμμάτων και να προκρίνει ένα πραγματικά βιώσιμο σύστημα διαχείρισης.

⁴⁵ Οδηγία 75/442/ΕΟΚ περί των στερών αποβλήτων (ΕΕ L194/39 της 25.7.1975).

⁴⁶ Οδηγία 1999/31/ΕΟΚ περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων (ΕΕ L182/1 της 16.7.1999).

⁴⁷ Υπόθεση C-502/03: Λειτουργία 1125 (1102) παράνομων και μη ελεγχόμενων χώρων ταφής αποβλήτων – οδηγία 75/442/ΕΟΚ (όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ) – Άρθρα 4, 8 και 9.

⁴⁸ Οδηγία 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15^{ης} Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ (ΕΕ L102/15 της 11.4.2006)

⁴⁹ Ν. 2939/2001 (ΦΕΚ Α, 179) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.)»

Η Ελλάδα δεν έχει όμως- έως τώρα – ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2006/66/ΕΚ50 «σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και με την κατάργηση της οδηγίας 91/157/ΕΟΚ». Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 25 Ιουνίου 2009 και αποφάσισε να προσφύγει στο ΔΕΚ στις 29 Οκτωβρίου 2009. Ταυτόχρονα δεν έχει μεριμνήσει για την ενσωμάτωση της οδηγίας 2008/103/ΕΚ51, που τροποποιεί την προαναφερόμενη οδηγία. Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 8 Οκτωβρίου 2009 και προσέφυγε στο ΔΕΚ στις 18 Μαρτίου 2010.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΡΕΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Τίτλος πράξης	Περιεχόμενο
ΕΘΝΙΚΗ	
Νόμος 3854/2010 (ΦΕΚ Α'94 /23.06.2010)	Τροποποίηση της νομοθεσίας για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων και τον Εθνικό Οργανισμό Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις
ΚΥΑ 27081 (ΦΕΚ Β' 1350/7.7.2009)	Ανανέωση (παράταση της χρονικής διάρκειας ισχύος) της υπ' αριθ. 136945/5.12.2003 ΚΥΑ έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ) του έργου «Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Αποβλήτων (ΟΕΔΑ) Βορειοανατολικής Αττικής στη θέση Μαύρο Βουνό Γραμματικού».
ΚΥΑ 39624/2209/Ε103/2009 (ΦΕΚ Β, 2076/25.9.2009)	Μέτρα, όροι και περιορισμοί για τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της, της οδηγίας 2006/21/ΕΚ της 15ης Μαρτίου 2006 "σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ"

7.2 Αστικά λύματα

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέφυγε στο ΔΕΚ κατά της Ελλάδας (Υπόθεση C-440/06) για ελλιπή εφαρμογή της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Βάσει της οδηγίας αυτής, οι οικισμοί (κωμοπόλεις και πόλεις) άνω των 15.000 κατοίκων υποχρεούνται να διαθέτουν δίκτυα αποχέτευσης για τη συλλογή των λυμάτων τους και για τη δευτεροβάθμια (δηλαδή βιολογική) επεξεργασία αυτών με σκοπό την απομάκρυνση των ρύπων πριν την απόρριψή τους στη θάλασσα ή σε γλυκά νερά. Η προθεσμία για τη θέση σε λειτουργία της υποδομής αυτής έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2000.

Ήδη από τον Οκτώβριο του 2007, το ΔΕΚ είχε αποφανθεί ότι η Ελλάδα παραβίασε την οδηγία, διότι 23 οικισμοί σε ολόκληρη τη χώρα δεν διέθεταν τα αναγκαία δίκτυα αποχέτευσης και επεξεργασίας. Παρά την απόφαση του Δικαστηρίου, επτά από τους εν λόγω οικισμούς εξακολουθούν να μην συμμορφώνονται με την οδηγία. Σε πέντε οικισμούς της Ανατολικής Αττικής (Μαρκόπουλο, Αρτέμιδα, Ραφήνα, Κορωπί και Νέα Μάκρη) τα έργα κατασκευής, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, δεν αναμένεται να ολοκληρωθούν πριν από το 2013. Η Επιτροπή θεωρεί το χρονικό αυτό διάστημα υπερβολικό. Σε άλλους 2 οικισμούς (Λιτόχωρο Πιερίας και Λευκίμμη Κερκύρας), τα έργα κατασκευής βρίσκονται ακόμη υπό εξέλιξη. Ενόψει αυτής της συνεχιζόμενης παράβασης, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή.

Η απουσία επεξεργασίας των αστικών λυμάτων, πρόβλημα που προφανώς δεν αφορά μόνο τους συγκεκριμένους οικισμούς, θέτει την υγεία των κατοίκων τίθεται σε κίνδυνο διότι τα ανεπεξέργαστα λύματα μπορούν να μολυνθούν με επιβλαβή βακτήρια και ιούς. Τα ανεπεξέργαστα λύματα περιέχουν επίσης θρεπτικά συστατικά, όπως το άζωτο και ο φωσφόρος, τα οποία μπορούν να βλάψουν το θαλάσσιο

⁵⁰ Οδηγία 2006/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2006, σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και με την κατάργηση της οδηγίας 91/157/ΕΟΚ, (ΕΕ L266/1 της 26.9.2006).

⁵¹ Οδηγία 2008/103/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Νοεμβρίου 2008, για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά, (ΕΕ L327/7 της 5.12.2008)

περιβάλλον ευνοώντας την υπέρμετρη ανάπτυξη φυκιών τα οποία καταπνίγουν τους άλλους ζωντανούς οργανισμούς. Η κατάλληλη επεξεργασία των λυμάτων αποτελεί σημαντικό παράγοντα διασφάλισης της ευημερίας της τουριστικής βιομηχανίας, ενός καίριου τομέα για την ελληνική οικονομία.

Σημαντικές υποθέσεις εκκρεμούν ακόμα, όπως η καθυστέρηση της δημιουργίας συστήματος συλλογής και κατάλληλης επεξεργασίας των αστικών λυμάτων στην περιοχή του Θριάσιου (κατά παράβαση της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για τα αστικά λύματα). Η ΕΕ απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα τον Απρίλιο 2006 και αιτιολογημένη γνώμη τον Ιανουάριο του 2009 βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ, για μη συμμόρφωση με την απόφαση του ΔΕΚ(υπόθεση C-119/02).

Τέλος, αρχειοθετήθηκε η υπόθεση που αφορά την κακή εφαρμογή του άρθρου 3, παρ. 1, και του άρθρου 5, παρ.1, 2 και 5, της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (μη χαρακτηρισμός ως ευαίσθητων ζωνών 10 υδάτινων σωμάτων).

7.3 Τοξικά και επικίνδυνα απόβλητα

Τον Σεπτέμβριο του 2009, το ΔΕΚ καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση βασικών απαιτήσεων της κοινοτικής νομοθεσίας για τα απόβλητα⁵² (υπόθεση C-286/08, 30.6.2008). Το σκεπτικό της προσφυγής της Επιτροπής, την οποία απεδέχθη με την απόφασή του το ΔΕΚ είναι πως η Ελλάδα, «μη έχοντας καταρτίσει και θεσπίσει εντός εύλογης προθεσμίας σχέδιο διαχείρισης των επικίνδυνων αποβλήτων, το οποίο να είναι σύμφωνο με τις απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας και μη έχοντας δημιουργήσει ενιαίο και κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεων διάθεσης των επικίνδυνων αποβλήτων, στο πλαίσιο του οποίου να εφαρμόζονται οι πλέον κατάλληλες μέθοδοι για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, καθώς και μη έχοντας λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει, όσον αφορά τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων, την τήρηση των άρθρων 4 και 8 της οδηγίας 2006/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5^{ης} Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων, καθώς και των άρθρων 3, §1, §6 έως §9, §13 και §14 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26^{ης} Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει, πρώτον, από τα άρθρα 1, §2, και §6 της οδηγίας 91/689, σε συνδυασμό με τα άρθρα 5, §1 και §2, καθώς και 7, §1, της οδηγίας 2006/12, δεύτερον, από το άρθρο 1, §2, της οδηγίας 91/689, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 4 και 8 της οδηγίας 2006/12, καθώς και, τρίτον, από τα άρθρα 3, §1, §6 έως §9, §13 και §14 της οδηγίας 1999/31». Στην προσφυγή της η Επιτροπή χαρακτηριστικά σημειώνει ότι η Ελλάδα "δεν έχει καταρτίσει και εγκρίνει κατάλληλο σχέδιο για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων και ανέχεται την ανεξέλεγκτη διάθεση των περισσοτέρων από τα παραγόμενα απόβλητα παραβιάζοντας βασικές απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής οδηγίας".

Παράλληλα, το ΔΕΚ καταδίκασε την Ελλάδα τον Δεκέμβριο του 2009 διότι δεν συμμορφώθηκε ούτε και έλαβε τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή των άρθρων 4(2)(a) & (c), 5(2)(c), 6(2)(b) και άρθρων 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 και 26 του Κανονισμού (ΕΚ) 1774/2002 «για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση» (Υπόθεση C-248/08, 9.6.2008). Ο παραβιαζόμενος Κανονισμός (ΕΚ) 1774/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου θεσπίζει υγειονομικούς κανόνες για τη συλλογή, τη μεταφορά, την αποθήκευση, τον εν γένει χειρισμό, τη μεταποίηση και τη χρησιμοποίηση ή την τελική διάθεση όλων των ζωικών υποπροϊόντων που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

⁵² οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18^{ης} Μαρτίου 1991 για την τροποποίηση της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ L78/32 της 26.03.1991)

⁵³ Κανονισμός (ΕΚ) 1774/2002, για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ L 273/1 της 10.10.2002).

Τέλος, η ΕΕ επίσης προσέφυγε κατά της Ελλάδας στο ΔΕΚ λόγω μη ενσωμάτωσης της οδηγίας 2006/117/Ευρατόμ⁵⁴ «σχετικά με την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου πυρηνικού καυσίμου». Η Ελλάδα όφειλε να έχει εναρμονίσει τη νομοθεσία της με την οδηγία μέχρι την 25^η Δεκεμβρίου 2008. Η ΕΕ απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη στις Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 20 Νοεμβρίου 2009 και προσέφυγε τελικά στο ΔΕΚ στις 5 Μαΐου 2010. Αξίζει να τονιστεί πως με την ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπουργείων, επισπεύδων φορέας για την προώθηση της πράξης εναρμόνισης με την κοινοτική νομοθεσία για τα ραδιενεργά απόβλητα είναι το Υπουργείο Παιδείας, στο οποίο υπάγεται πλέον η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας!

Στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, τα επικίνδυνα απόβλητα που παράγονται στη χώρα, αφορούν έλαια και υγρά καύσιμα, παράγωγα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, μπαταρίες, συσσωρευτές και χημικά, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό αποτελούν τα νοσοκομειακά απόβλητα. Σύμφωνα με τον «Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων»⁵⁵, οι παραγόμενες ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων στην Ελλάδα υπολογίζονται στους 330.000 τόνους ετησίως (σύμφωνα πάντα με όσα δηλώνουν στο υπουργείο οι βιομηχανίες). Απ' αυτούς, μόνο 127.000 τόνοι, δηλαδή το 38%, υπόκεινται σε επεξεργασία ή αξιοποίηση, ενώ 1.550 τόνοι αποστέλλονται στο εξωτερικό για επεξεργασία (περίπου το 0,5%). Οι υπόλοιπες ποσότητες υπόκεινται σε εργασίες διάθεσης, το οποίο μάλλον σημαίνει ότι αποθηκεύονται «προσωρινά», συχνά για δεκαετίες, ενώ μεγάλες ποσότητες θάβονται σε κοινούς ΧΥΤΑ. Επικίνδυνα απόβλητα εντοπίζονται ακόμα και στα αστικά απορρίμματα, στα νοσοκομειακά απόβλητα και σε διάφορα προϊόντα ζωικής προέλευσης που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Τα μισά τοξικά απόβλητα της χώρας παράγονται στην Αττική, ενώ περίπου από ένα δέκατο στην Κεντρική Μακεδονία και τη Στερεά Ελλάδα.

8. Φύση και βιοποικιλότητα

Το Διεθνές Έτος Βιοποικιλότητας 2010 αποτελεί ορόσημο για τη διατήρηση του βιολογικού πλούτου του πλανήτη, καθώς τέθηκε ως έτος-στόχος για την επίτευξη κατά το οποίο η παγκόσμια κοινότητα και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να επιτύχουν τη μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας. Δυστυχώς, τα επιστημονικά δεδομένα φανερώνουν την αποτυχία επίτευξης αυτών των στόχων αλλά και την επείγουσα και επιτακτική ανάγκη για την άμεση λήψη επιπλέον μέτρων.

Δεδομένης της πανθομολογούμενης αποτυχίας επίτευξης των στόχων που τέθηκαν το 2001 από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σημαντική θεωρείται η ανανέωση και διεύρυνση του ευρωπαϊκού στόχου για τη βιοποικιλότητα, που συμφωνήθηκε, με τη συμβολή και της Ελλάδας, από τους Υπουργούς Περιβάλλοντος της ΕΕ⁵⁶ και υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁵⁷ τον Μάρτιο 2010:

- **Μακροπρόθεσμο όραμα:** Μέχρι το 2050 η βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχει - το φυσικό της κεφάλαιο - θα προστατευθούν, θα αποτιμηθούν και θα αποκατασταθούν καταλλήλως για την εγγενή αξία της βιοποικιλότητας και για την ουσιώδη συμβολή τους στην ανθρώπινη ευημερία και την οικονομική ευμάρεια, ούτως ώστε να αποτραπούν καταστροφικές αλλαγές που οφείλονται στην απώλεια βιοποικιλότητας.
- **Πρωταρχικός στόχος:** Η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ μέχρι το 2020, και η αποκατάστασή τους στο βαθμό του εφικτού, με παράλληλη ενίσχυση της συμβολής της ΕΕ στην αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως.

⁵⁴ οδηγία 2006/117/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, «σχετικά με την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου πυρηνικού καυσίμου», ΕΕ L337/21 της 5.12.2006.

⁵⁵ Κ.Υ.Α. 8668/2007 (ΦΕΚ 287Β/2.3.2007) – Έγκριση του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Ε.Α.)

⁵⁶ «Βιοποικιλότητα: Μετά το 2010 – Όραμα και στόχοι σε επίπεδο ΕΕ και παγκόσμιο επίπεδο και διεθνές καθεστώς πρόσβασης και συμμετοχής στα οφέλη (ABS)» Συμπεράσματα του Συμβουλίου. 7536/2010. Βρυξέλλες, 16.3.2010.

⁵⁷ Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 25-26^{ης} Μαρτίου 2010. ΕUCO7/10. Βρυξέλλες, 26.3.2010.

Με βάση τους νέους αυτούς στόχους, για το 2020 και στο πλαίσιο του ευρύτερου οράματος για το 2050, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ξεκινήσει την προετοιμασία και τη σχετική διαβούλευση για τη νέα Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα μετά το 2010.

Κατά τους επόμενους μήνες, η προσοχή της διεθνούς κοινότητας θα στραφεί στη Ναγκόγια της Ιαπωνίας όπου τον Οκτώβριο, στο πλαίσιο της 10^{ης} Διάσκεψης των κρατών-μερών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, η διεθνής κοινότητα θα κληθεί να επανεξετάσει τις δεσμεύσεις της για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας υιοθετώντας ένα νέο σχέδιο δράσης που θα πρέπει να οδηγήσει στην υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων και στην επίτευξη των παγκόσμιων στόχων.

Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της για την εφαρμογή της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα⁵⁸, η Ελλάδα όφειλε ήδη από το 1994 να καταρτίσει Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα που να συνοδεύεται και από συγκεκριμένο σχέδιο δράσης. Ένα σχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα είχε τεθεί σε διαβούλευση τον Μάιο 2009. Το κείμενο καθώς και οι παρατηρήσεις που είχαν κατατεθεί στη δημόσια διαβούλευση αποτέλεσαν αντικείμενο ομάδας εργασίας συναποτελούμενης από στελέχη του ΥΠΕΚΑ και εκπρόσωποι μη-κυβερνητικών οργανώσεων. Το κείμενο της στρατηγικής καθώς και το σχέδιο δράσης βρίσκονται σε τελική φάση επεξεργασίας. Ανακοίνωση και υιοθέτηση της στρατηγικής θα οδηγήσει τη χώρα, με καθυστέρηση περισσότερη των 15 ετών, σε συμμόρφωση με τη βασική της συμβατική υποχρέωση έναντι της Σύμβασης. Εξάλλου, σύμφωνα με τη Γραμματεία της Σύμβασης, η Ελλάδα συγκαταλέγεται ανάμεσα σε εννέα από 113 κράτη-μέρη της Σύμβασης, για τα οποία η Γραμματεία δεν έχει οποιαδήποτε ενημέρωση σχετικά με την κατάρτιση εθνικής στρατηγικής ή/ και σχεδίου δράσης⁵⁹.

8.1. Προστασία ενδιαιτημάτων και ειδών

Ως εισαγωγή στις εξελίξεις που αφορούν τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και ειδών, αξίζει να γίνει μνεία στη θετική ανταπόκριση της Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής Τίνας Μπιρμπίλη σε πρωτοβουλία περιβαλλοντικών οργανώσεων για ένα αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας. Συγκεκριμένα, τον Νοέμβριο 2010, 10 περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις⁶⁰ υπέβαλαν στη νέα τότε Υπουργό κοινή σχετική πρόταση⁶¹. Επιδίωξη των οργανώσεων ήταν το κείμενο να αποτελέσει βάση διαλόγου για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού θεσμικού πλαισίου προστασίας του βιολογικού πλούτου της χώρας. Σε συνέχεια της πρότασης αυτής, συστάθηκε ομάδα εργασίας από στελέχη του ΥΠΕΚΑ και εκπροσώπους των ΜΚΟ, με σκοπό την επεξεργασία νομοσχεδίου για την επικαιροποίηση υφιστάμενων διατάξεων σχετικά με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Κατά την Παγκόσμια Ημέρα Βιοποικιλότητας (22 Μαΐου 2010) ανακοινώθηκε από το ΥΠΕΚΑ ότι το κείμενο βρίσκεται σε τελική φάση επεξεργασίας και θα δοθεί σε δημόσια διαβούλευση⁶².

α) Εφαρμογή οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ: Τον Ιανουάριο 2009, η Ελλάδα είχε καταδικαστεί στο ΔΕΚ για τη μη πλήρη και ορθή ενσωμάτωση των άρθρων 3(1)&(2), 4(1), 5 και 8(1) της οδηγίας για τα άγρια πτηνά (υπόθεση C-259/08)⁶³. Στην προσπάθεια συμμόρφωσης της χώρας με την

⁵⁸ Ν. 2204/1994 Κύρωση Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα (ΦΕΚ 59^Α/15.4.2009).

⁵⁹ Status of Development of National Biodiversity Strategies and Actions Plans or equivalent Instruments at 19 May 2010. <http://www.cbd.int/doc/nbsap/nbsap-status.doc>.

⁶⁰ WWF Ελλάς, Greenpeace, Αρκτούρος, Αρχέλων, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, ΜΟm, Καλλιστώ και Δίκτυο Μεσόγειος SOS.

⁶¹ WWF Ελλάς, Greenpeace, Αρκτούρος, Αρχέλων, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, ΜΟm, Καλλιστώ και Δίκτυο Μεσόγειος SOS. «Πρόταση για ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την προστασία της βιοποικιλότητας». Αθήνα: Οκτώβριος 2009. Διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://www.wwf.gr/images/pdfs/protasi-gia-viopoikilotita.pdf>.

⁶² Δελτίο Τύπου Υπουργείου ΠΕΚΑ 21.10.2010: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snif\[524\]=331](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&snif[524]=331)

⁶³ Μετά τη νέα κωδικοποίηση της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ η οδηγία θα πρέπει να αναφέρεται ως οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (ΕΕ L20/7 της 26.1.2010). Ωστόσο, καθώς οι καταδικαστικές αποφάσεις και οι ανοιχτές υποθέσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφορούν άρθρα και προβλέψεις

καταδικαστική απόφαση, το ΥΠΕΚΑ δημοσιοποίησε και έθεσε σε διαβούλευση τον Μάρτιο 2010 σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης για την ορθή ενσωμάτωση της εν λόγω οδηγίας⁶⁴. Ακόμα, ωστόσο η διαδικασία επεξεργασίας της ΚΥΑ δεν έχει ολοκληρωθεί, καθιστώντας πιθανό το ενδεχόμενο επιβολής προστίμου πιθανό για μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κινώντας εκ νέου τη διαδικασία παράβασης, έχει αποστείλει ήδη από τον Οκτώβριο 2009 προειδοποιητική επιστολή για μη συμμόρφωση της χώρας με την απόφαση του ΔΕΚ.

Παρόμοια καθυστέρηση σημειώνεται και όσον αφορά την υιοθέτηση οριζόντιων μέτρων προστασίας για τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), καθώς η Ελλάδα δεν έχει συμμορφωθεί ακόμα με την καταδικαστική απόφαση του Δεκεμβρίου 2008 από το ΔΕΚ για παράβαση της οδηγίας για τα άγρια πουλιά (C-293/07). Το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η Ελλάδα, κατά παράβαση των άρθρων 4 (1,2) και 4(4) όπως αυτό έχει τροποποιηθεί από την οδηγία για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ⁶⁵, δεν έχει ένα σαφές, εξειδικευμένο και πλήρες νομοθετικό πλαίσιο που να διασφαλίζει σε οριζόντιο επίπεδο τη βιώσιμη διαχείριση και αποτελεσματική προστασία των ΖΕΠ. Λόγω της καθυστέρησης συμμόρφωσης της χώρας με τη σχετική καταδικαστική απόφαση, η Ελλάδα έλαβε τον Μάρτιο 2010 νέα προειδοποιητική επιστολή, στην οποία αναφέρονται οι σχετικές επιπτώσεις, μεταξύ των οποίων και η επιβολή χρηματικού προστίμου, που θα έχει παρατεταμένη καθυστέρηση στη λήψη και εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων.

Σε μια καθυστερημένη προσπάθεια συμμόρφωσης με άλλη καταδικαστική απόφαση του ΔΕΚ (C-334/04, Οκτ. 2007), το ΥΠΕΚΑ απέστειλε τον Απρίλιο 2010 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποιήσεις και προσθήκες αναφορικά με τις περιοχές που έχει χαρακτηρίσει ως ΖΕΠ. Προηγούμενη προσπάθεια συμμόρφωσης που είχε οδηγήσει στην αύξηση των περιοχών από 151 σε 163 είχε κριθεί ανεπαρκής και είχε οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Οκτώβριο του 2008 στην κίνηση της διαδικασίας για μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ. Με την απειλή της επιβολής του προστίμου προ των πυλών, μετά και την αποστολή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συμπληρωματικής προειδοποιητικής επιστολής τον Μάρτιο 2010, το ΥΠΕΚΑ απέστειλε έναν πιο ολοκληρωμένο κατάλογο που περιλαμβάνει 42 νέες ΖΕΠ καθώς και επεκτάσεις και συγχωνεύσεις υφιστάμενων ΖΕΠ, ούτως ώστε να καλυφθούν ικανοποιητικά όλα τα είδη της ορνιθοπανίδας που είχαν εξεταστεί από το ΔΕΚ, ενώ πλέον η αλληλοεπικάλυψη των Σημαντικών για τα Πουλιά Περιοχών (ΣΠΠ) και των ΖΕΠ ανέρχεται σε ποσοστό περίπου 72%. Στο επόμενο διάστημα θα διαφανεί αν οι αλλαγές αυτές καλύπτουν τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκού δικαίου, οδηγώντας στο κλείσιμο μιας χρονίζουσας υπόθεσης. Αναμένεται ότι σε εθνικό επίπεδο ο κατάλογος όλων των περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως ΖΕΠ θα περιλαμβάνεται στην προαναφερθείσα ΚΥΑ ορθής ενσωμάτωσης της οδηγίας, γεγονός που θα οδηγήσει στη εθνική θεσμική τους κατοχύρωση.

Μαζί με την αποστολή των παραπάνω, το ΥΠΕΚΑ συμπλήρωσε με δύο νέες περιοχές τον κατάλογο των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ), βάσει της οδηγίας για τους Οικοτόπους αυξάνοντας τις περιοχές αυτές σε 241. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τη σημερινή αποτύπωση του δικτύου Natura στην Ελλάδα, ενσωματώνοντας τις πιο πρόσφατες αλλαγές:

	Αριθμός περιοχών	Έκταση (χλμ ²)	Ποσοστό κάλυψης της χέρσου	Ποσοστό κάλυψης χωρικών υδάτων
ΤΚΣ	241	28.075,12	16,3%	5,7%
ΖΕΠ	202	29.532,30	21,1%	1,4%
Δίκτυο Natura		42.949,60	27,29%	6,12%

της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και προς αποφυγή σύγχυσης εξακολουθεί και στην παρούσα έκθεση, η αναφορά στην προηγούμενη κωδικοποίηση της οδηγίας.

⁶⁴ Η θέση του WWF στο σχέδιο της ΚΥΑ ορθής ενσωμάτωσης της οδηγίας είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: http://politics.wwf.gr/images/stories/docs/positions/mar_wwf_birds_dir2010.pdf

⁶⁵ οδηγία 1992/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206/7 της 22.7.1992)

Την ίδια στιγμή, βρίσκεται σε εξέλιξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο η επέκταση του δικτύου Natura στον θαλάσσιο χώρο. Η Ελλάδα απέστειλε κατάλογο με 3 θαλάσσιες περιοχές που προτείνει να χαρακτηριστούν ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας. Το μεσογειακό βιογεωγραφικό σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιουνίου 2010 έκρινε τις προτάσεις της Ελλάδας ως ανεπαρκείς, καλώντας την χώρα να ορίσει επιπλέον περιοχές αλλά και να επενδύσει στην έρευνα για συγκεκριμένα προστατευόμενα είδη.

Τα προβλήματα, ωστόσο, με τη συμμόρφωση της χώρας με τις ευρωπαϊκές της υποχρεώσεις δεν σταματούν εδώ, καθώς σημαντικά κενά στην υποχρέωση παρακολούθησης των προστατευόμενων ειδών και των οικοτόπων διαφάνηκαν μετά την ανακοίνωση της πρώτης αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και ειδών που προστατεύονται από την οδηγία για τους Οικοτόπους⁶⁶, η οποία άντλησε στοιχεία από τα δεδομένα που υπεβλήθησαν από τα κράτη μέλη κατά τη 2η εξαετή αναφορά βάσει του άρθρου 17 της οδηγίας. Ενδεικτικό της ελλειμματικής εφαρμογής της οδηγίας στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι η χώρα δεν διέθετε στοιχεία και δηλώνει ως άγνωστη την κατάσταση διατήρησης του 63% των προστατευόμενων ειδών⁶⁷, καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό από οποιοδήποτε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ-25. Ακόμη όμως και τα είδη για τα οποία η χώρα μας έχει στοιχεία, μόνο για 12% των προστατευόμενων ειδών η κατάσταση διατήρησης δηλώθηκε ως ικανοποιητική. Παρόλο που τα στοιχεία για τους προστατευόμενους οικοτόπους είναι σχετικά πιο πλήρη, το γεγονός ότι σε ποσοστό 31% η κατάσταση διατήρησης καταγράφεται ως μη ικανοποιητική ή ανεπαρκής, φανερώνει την ανάγκη για εφαρμογή μέτρων προστασίας. Ιδιαίτερως ανησυχητική είναι ωστόσο η εικόνα των θαλάσσιων οικοτόπων, για τους οποίους η κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων οικοτόπων κρίνεται ως μη ικανοποιητική σε ποσοστό 80%, ενώ για το υπόλοιπο 20% καταγράφεται ως άγνωστη.

Στο πλαίσιο αυτό σημειώνεται ότι αρχική πρόταση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε σχέδιο για τη δημιουργία και λειτουργία εθνικού συστήματος παρακολούθησης της χώρας δόθηκε δύο φορές σε διαβούλευση το 2009, αλλά η πλήρης ανάπτυξή του, η υιοθέτηση και λειτουργία του ακόμα εκκρεμεί.

β) Θεσμική κατοχύρωση προστατευόμενων περιοχών: Στο επίπεδο της θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας προχώρησε από το ΥΠΕΧΩΔΕ η διαδικασία νομικής κατοχύρωσης τεσσάρων ακόμα περιοχών. Συγκεκριμένα, θεσμοθετήθηκαν τα Εθνικά Πάρκα Δρυμού Πρεσπών⁶⁸, Χελμού – Βουραϊκού⁶⁹, Οροσειράς Ροδόπης⁷⁰ και το Πάρκο Προστασίας της Φύσης Στενών και εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά⁷¹. Η κατοχύρωση όμως αυτών των προστατευόμενων περιοχών εξακολουθεί να είναι ελλειμματική, καθώς οι πράξεις χαρακτηρισμού είναι κοινές υπουργικές αποφάσεις και όχι προεδρικά διατάγματα, όπως προβλέπονται σαφώς από το άρθρο 21 του νόμου 1650/1986. Για άλλη μια φορά δηλαδή, προτιμήθηκε η τυπική και όχι η ουσιαστική προστασία των πολύτιμων φυσικών περιοχών της χώρας. Εκκρεμότητα θεσμικής κατοχύρωσης συνεχίζει να υπάρχει για 10 ακόμα περιοχές που ενώ έχουν Φορέα Διαχείρισης δε διαθέτουν την οποιαδήποτε θέσπιση ολοκληρωμένου καθεστώτος προστασίας⁷².

⁶⁶ «Συνολική έκθεση σχετικά με την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών απαιτούμενη από το άρθρο 17 της οδηγίας περί οικοτόπων» Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. COM(2009) 258 τελικό. Βρυξέλλες, 13.7.2009.

⁶⁷ Στο ποσοστό περιλαμβάνεται το 62% των ειδών για τα οποία η κατάσταση διατήρησης δηλώθηκε επίσημα ως άγνωστη και το 1% των ειδών για τα οποία δεν εστάλησαν στοιχεία.

⁶⁸ ΚΥΑ 28651/09 (ΦΕΚ 302/Δ/23.7.09)

⁶⁹ ΚΥΑ 40390/09 (ΦΕΚ 446/Δ/2.10.09)

⁷⁰ ΚΥΑ 40379/09 (ΦΕΚ 445/Δ/2.10.09)

⁷¹ ΚΥΑ 36427/09 (ΦΕΚ 396/Δ/ 17.9.09)

⁷² Οι 10 περιοχές με Φορέα Διαχείρισης για τις οποίες εκκρεμεί η έκδοση πράξης χαρακτηρισμού και οριοθέτησης: Εθνικό Πάρκο Δρυμού Αίνου, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Οίτης, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Παρνασσού, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου, Εθνικό Πάρκο Δρυμών Σαμαριάς και Λευκών Ορέων, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πάρνηθας (το εκδοθέν Προεδρικό Διάταγμα αφορά καθορισμό ζωνών του ορεινού όγκου όχι του Εθνικού Πάρκου βάσει του ν. 1650/1986), Περιοχή Οικοανάπτυξης Ολύμπου Καρπάθου – Σαρίας, Περιοχή Οικοανάπτυξης Κάρλας-Μαυροβουνίου – Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου, Περιοχή Οικοανάπτυξης Όρους Πάρνωνια και Υγρότοπου Μουστού.

Για το συγκεκριμένο θέμα, με νεώτερη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας τον Νοέμβριο 2009⁷³ επιβεβαιώθηκε προηγούμενη σχετική απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου⁷⁴ σχετικά με την ανεπάρκεια της διαδικασίας θεσμοθέτησης προστατευόμενων περιοχών με την έκδοση ΚΥΑ. Με την απόφασή του αυτή, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε την ΚΥΑ θεσμοθέτησης του Δέλτα του Έβρου⁷⁵ ως Εθνικό Πάρκο με το σκεπτικό ότι θα έπρεπε να έχει εκδοθεί Προεδρικό Διάταγμα βάσει του ν. 1650/1986. Συνεπώς στη νομολογία του ανώτατου δικαστηρίου υπήρξε και η Εισηγήτρια του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά την εκδίκαση, τον Δεκέμβριο 2009, της αίτησης ακύρωσης της ΚΥΑ οριοθέτησης του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, που είχαν υποβάλλει έξι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις⁷⁶. Το ΣτΕ δεν έχει ακόμα εκδώσει απόφαση. Με τις αποφάσεις αυτές του ΣτΕ μένουν πάντως στον αέρα σχεδόν όλες οι προστατευόμενες περιοχές της χώρας, καθιστώντας επιβεβλημένη την άμεση κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας και την προώθηση και αποτελεσματική λειτουργία ενός Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.

Εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη ήταν η προώθηση της τριεθνούς συνεργασίας για την προστασία των Πρεσπών. Στις 2 Φεβρουαρίου 2010, Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων, οι υπουργοί Περιβάλλοντος Ελλάδας, Αλβανίας και της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και ο Ευρωπαίος Επίτροπος Περιβάλλοντος συνυπέγραψαν Συμφωνία για την Προστασία και Αειφόρο Ανάπτυξη του Πάρκου Πρεσπών. Της υπογραφής είχε προηγηθεί κοινή ανακοίνωση των Πρωθυπουργών των τριών χωρών τον Νοέμβριο 2009. Δέκα χρόνια από την υπογραφή κοινής διακήρυξης για την ίδρυση του Διασυνοριακού Πάρκου Πρεσπών, η δεσμευτική αυτή συμφωνία κατοχυρώνει θεσμικά και νομικά μια πρωτοβουλία που έχει αποτελέσει παράδειγμα σταθερούς διακρατικής περιβαλλοντικής συνεργασίας.

Στο κείμενο της συμφωνίας καταγράφονται οι αρχές οι υποχρεώσεις, καθώς και τα περιβαλλοντικά πρότυπα και κριτήρια που διέπουν τη συνεργασία. Η ολοκληρωμένη κοινή διαχείριση των υδάτων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας-πλαίσιο για το νερό 2000/60/ΕΚ τίθεται ως σημαντική προτεραιότητα, ενώ στο κείμενο της συμφωνίας περιγράφονται αναλυτικά και οι μηχανισμοί συνεργασίας και χρηματοδότησης του Πάρκου Πρεσπών. Για να τεθεί σε πλήρη εφαρμογή η συμφωνία αναμένεται η επικύρωση της από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα εθνικά κοινοβούλια των τριών κρατών.

Ακολουθώντας το παράδειγμα των Πρεσπών, τέθηκαν οι προϋποθέσεις για μια ακόμη διασυνοριακή περιβαλλοντική συνεργασία, στα βορειοανατολικά σύνορα της χώρας, κατά την επίσκεψη του Τούρκου Πρωθυπουργού στην Ελλάδα τον Μάιο 2010. Σε κοινή διακήρυξη των Υπουργών Περιβάλλοντος των δύο χωρών τέθηκαν οι βάσεις για την ίδρυση και λειτουργία συστήματος μόνιμης συνεργασίας για την αειφόρο ανάπτυξη του ποταμού Έβρου ώστε να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο στις παραποτάμιες περιοχές, να υπάρξει συνετή χρήση των φυσικών πόρων, να προστατευτεί η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά και να ενδυναμωθεί η φιλία μεταξύ των δύο λαών. Στο πλαίσιο της συνεργασίας δίνεται έμφαση κυρίως στη διαχείριση των υδάτων του ποταμού και στη διαχείριση του κινδύνου πλημμύρας, πρόβλημα ιδιαίτερο έντονο την φετινή χρονιά. Μέχρι τον Ιούλιο 2010 αναμένεται να θεσπιστεί κοινή Επιτροπή με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και την κατάρτιση ενιαίου διαχειριστικού σχεδίου ή τουλάχιστον ενιαίου σχεδίου διαχείρισης του κινδύνου πλημμύρας για τον ποταμό Έβρο επιδιώκοντας τη συνέργεια των μέτρων που λαμβάνονται.

⁷³ ΣτΕ 3290/2009

⁷⁴ ΣτΕ Επτ. 3595/2007

⁷⁵ ΚΥΑ 4110/2007 (ΦΕΚ 102/Δ/16.3.2007)

⁷⁶ Οι έξι οργανώσεις: WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, Καλλιστώ - Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Άγρια Ζωή και τη Φύση, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S.

Σημαντική εξέλιξη είχε η διαδικασία θεσμικής κατοχύρωσης του Υμηττού, που είχε ξεκινήσει από τις αρχές του 2009, όταν ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας (ΟΡΣΑ) είχε θέσει σε διαβούλευση σχέδιο τροποποίησης του υφιστάμενου Προεδρικού Διατάγματος «περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας της περιοχής του όρους Υμηττού»⁷⁷. Περιβαλλοντικοί και άλλοι φορείς είχαν αμφισβητήσει τη σκοπιμότητα του προτεινόμενου κειμένου, καθώς ενδεχόμενη υιοθέτηση του θα επιβάρυνε μια περιοχή χαρακτηρισμένη ως προστατευόμενη με σειρά ασύμβατων δραστηριοτήτων.⁷⁸ Μετά από δέσμευση της Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις αποσύρθηκαν και τον Απρίλιο 2010 τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από τον Οργανισμό Αθήνας νέο προεδρικό διάταγμα το οποίο διαφοροποιείται σημαντικά από τις προηγούμενες προτάσεις. Το προτεινόμενο διάταγμα θέτει για πρώτη φορά ως στόχο των διατάξεων του την προστασία του ορεινού όγκου, τον οποίο αντιμετωπίζει ως προστατευόμενη περιοχή, η οποία παρέχει πολύτιμες οικολογικές υπηρεσίες στην Αττική.⁷⁹ Τελική έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος εκκρεμεί.

γ) Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών: Μέσα στο 2009 ανανεώθηκαν οι θητείες των διοικητικών συμβουλίων των φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών των οποίων οι θητείες έληξαν ή είχαν ήδη λήξει. Μέσα από ανοιχτή διαδικασία (www.opengov.gr) ορίστηκαν νέοι πρόεδροι και ειδικοί επιστήμονες σε όλα τα ΔΣ. Με το πέρας της διαδικασίας αυτής ξεκινά η τρίτη θητεία των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας ωστόσο τα προβλήματα στη λειτουργία τους παραμένουν, καθιστώντας δύσκολη την εκπλήρωση του νομικού και θεσμικού τους ρόλου. Υπενθυμίζεται ότι η έκταση που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των Φορέων Διαχείρισης καλύπτει μόνο το 30% του συνόλου της έκτασης των περιοχών Natura της χώρας.

Στον στόχο για την αποτελεσματική λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και στο συντονισμό και την ενίσχυση των φορέων διαχείρισης ενδεχομένως να συνδράμει η Επιτροπή Φύση, η οποία, μετά από αργία πέντε ετών, συγκροτήθηκε εκ νέου τον Μάιο 2010 (ΥΑ18929/10.5.2010). Η συμβολή της Επιτροπής, ωστόσο, θα εξαρτηθεί από το βαθμό στήριξης που θα έχει τόσο σε λειτουργικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, ο οποίος προς το παρόν δεν έχει διευκρινιστεί.

⁷⁷ ΠΔ 31.8/20.10/1978 (ΦΕΚ544/Δ/1978)

⁷⁸ Η θέση του WWF Κείμενο θέσης του WWF Ελλάς επί της τροποποίησης από τον Οργανισμό Αθήνας του Προεδρικού Διατάγματος «περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας της περιοχής του όρους Υμηττού» είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: http://politics.wwf.gr/images/stories/docs/positions/09mar_wwf_pdymittou.pdf.

⁷⁹ Η θέση των περιβαλλοντικών οργανώσεων WWF Ελλάς, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και Δίκτυο Μεσόγειος SOS είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=688:2010-05-11-13-36-20&catid=73:2008-09-16-12-11-40&Itemid=97

Περίπτωση: Μικροί παράκτιοι υγρότοποι

Στο πλαίσιο του προγράμματος του WWF Ελλάς «Προστασία των νησιωτικών υγροτόπων της Ελλάδας» έχουν καταγραφεί πάνω από 800 υγρότοποι στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους. Οι ελληνικοί νησιωτικοί υγρότοποι λόγω της μεγάλης διασποράς και της μικρής έκτασης τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε επεμβάσεις (επεκτάσεις καλλιεργειών, αποστραγγίσεις, εκχερσώσεις, μπαζώματα, ρύπανση, δόμηση, διανοίξεις δρόμων). Περισσότεροι από 30 υγρότοποι έχουν καταστραφεί τα τελευταία 30 χρόνια ενώ το 50% είναι κρίσιμα υποβαθμισμένοι. Τα παρακάτω παραδείγματα είναι χαρακτηριστικά:

- **αδυναμία του υφιστάμενου νομικού καθεστώτος** κυρίως στην αναγνώριση, οριοθέτηση, προστασία των μικρών υγροτόπων και στη ρύθμιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων εντός των ορίων τους. Σχεδόν το 60% των υγροτόπων που έχει καταγράψει το WWF δεν εμπίπτει σε κατηγορία προστασίας.
- **περιβαλλοντικό έλλειμμα στην πολεοδομική νομοθεσία:** Κατά την έκδοση οικοδομικής άδειας σε περιοχή εκτός σχεδίου δεν εξετάζονται περιβαλλοντικές παράμετροι που να σχετίζονται συγκεκριμένα με τους υγροτόπους, αλλά και συνολικά η πολεοδομική νομοθεσία δεν προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις για υγροτόπους που να αποκλείουν τη δόμηση εντός των ορίων τους. Έτσι, δεν είναι σπάνιες περιπτώσεις όπως αυτή στους αλμυρόβαλτους Κουρεμένου στο δήμο Ιτάνου Λασιθίου, όπου ανεγέρθηκαν, με σχετική άδεια, εξοχικές κατοικίες μέσα στον υγρότοπο.
- **τα πρόστιμα δεν λειτουργούν αποτρεπτικά ειδικά στην περίπτωση της τοπικής αυτοδιοίκησης:** Στην περίπτωση της αλυκής Κοπανά, παρά το γεγονός ότι έχουν επιβληθεί κατ' επανάληψη πρόστιμα από την Νομαρχία Ευβοίας, οι παράνομες επιχωματώσεις από τον δήμο Ληλαντίων συνεχίζονται ενώ διανοίξεις δρόμων υποβαθμίζουν ακόμα περισσότερο τον υγρότοπο.
- **αδυναμία αποκατάστασης υποβαθμισμένου υγροτόπου:** Σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται περιβαλλοντική υποβάθμιση, η επιβολή προστίμων είτε δεν συνοδεύεται από υποχρέωση αποκατάστασης είτε τα έργα αποκατάστασης στερούνται σωστού σχεδιασμού και παρακολούθησης. Στην περίπτωση της καταγγελίας του WWF Ελλάς (Ιούλιος 2008) σχετικά με την υποβάθμιση του έλους Παππά στην Ίο όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες ανταποκρίθηκαν με αυτοψίες και επιβολή προστίμων. Ωστόσο, μέχρι σήμερα η κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί, λόγω αδυναμίας της διοίκησης στην εφαρμογή μέτρων αποκατάστασης.
- **Έλλειμμα στη ρύθμιση δραστηριοτήτων μηχανοκίνητου αθλητισμού σε περιοχές με ευαίσθητα οικοσυστήματα:** Η χρήση των υγροτοπικών εκτάσεων ως πίστες για μηχανοκίνητα αθλήματα αποτελεί ένα ακόμη σημείο που δεν ρυθμίζεται από την υφιστάμενη νομοθεσία. Ενδεικτική ήταν η περίπτωση διοργάνωσης αγώνα μοτοσικλετών enduro στην εκβολή του Αποσελέμη στο Ηράκλειο Κρήτης. Η διαδικασία αδειοδότησης, η οποία ρυθμίζεται από τον ΚΟΚ (ν. 2696/1999 (ΦΕΚ 57/Α/23.3.1999)), δεν περιλαμβάνει αξιολόγηση των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον, παρά το γεγονός ότι τέτοιου τύπου ανώνες έχουν τόσο άμεσες όσο και συσσωρευτικές επιδράσεις στα αμώδη και ελώδη οικοσυστήματα.

δ) Απειλούμενα είδη και οικοσυστήματα εκτός καθεστώτος προστασίας: Πρόσφατα εκδόθηκαν, με καθυστέρηση πολλών ετών, τα επικαιροποιημένα Κόκκινα Βιβλία για τα απειλούμενα είδη ζώων και φυτών της Ελλάδας. Ειδικά όσον αφορά την πανίδα διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα από τα σπονδυλόζωα που εντάχθηκαν σε μια από τις τρεις κατηγορίες κινδύνου προστατεύονται από κάποια νομοθεσία (διεθνή ή εθνική). Υπάρχουν ωστόσο αρκετά νέα είδη που δεν αναγνωρίζονται από την υφιστάμενη νομοθεσία, ενώ και για την πλειονότητα των ψαριών της θάλασσας και του γλυκού νερού δεν υπάρχει κανένα καθεστώς προστασίας ή ρυθμίσεις για την αλιεία τους. Στα ασπόνδυλα βρίσκουμε το χαμηλότερο ποσοστό προστατευόμενων ειδών καθώς πρόκειται γενικά για μια ομάδα για την οποία υπάρχει μικρή γνώση, μικρή αναγνωρισιμότητα και μεγαλύτερη αδιαφορία. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν με έναν ακόμη τρόπο την ανάγκη για επικαιροποίηση της σχετικής νομοθεσίας. Επίσης, από το Κόκκινο Βιβλίο προκύπτει ότι τα συχνά πολλαπλά καθεστώτα προστασίας δεν συνοδεύονται από μέτρα και προγράμματα διατήρησης και έτσι μπορεί ένα είδος τυπικά να προστατεύεται αλλά να μην υπάρχει καμία πρόβλεψη για το ενδιαίτημά του, το οποίο σταδιακά να υποβαθμίζεται ή ακόμη και να καταστρέφεται.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι το Τσακάλι και το Κόκκινο Ελάφι:

- **Τσακάλι (*Canis aureus*):** Κάποτε ήταν ένα κοινό και επικηρυγμένο είδος της ελληνικής φύσης, σήμερα όμως ο πληθυσμός του δεν ξεπερνά τα 1000 άτομα, με την κατανομή του στον ελλαδικό

χώρο να εμφανίζεται γεωγραφικά ασυνεχής και κατακερματισμένη. Με βάση το επικαιροποιημένο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών Ζώων της Ελλάδας, χαρακτηρίζεται πλέον ως Κινδυνεύον. Παρόλ' αυτά σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική ή κοινοτική νομοθεσία το τσακάλι δεν περιλαμβάνεται στα προστατευόμενα είδη, καθιστώντας την ανάγκη για προστασία του ακόμα πιο επιτακτική⁸⁰.

- **Κόκκινο Ελάφι (*Cervus elaphus*):** Το κόκκινο ελάφι είναι ένα είδος που στην υπόλοιπη Ευρώπη είναι κοινό, ως εκ τούτου δεν έχει ενταχθεί στα παραρτήματα προστασίας των ευρωπαϊκών οδηγιών. Στην Ελλάδα, όμως, ο πληθυσμός του τα τελευταία 100 χρόνια έχει συρρικνωθεί ενώ σήμερα ο πιο ακμαίος πληθυσμός βρίσκεται στον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας. Ένας μικρός φυσικός πληθυσμός απαντάται στη Ροδόπη ενώ υπάρχει και ένας εισαχθέντας πληθυσμός στην Ήπειρο. Με βάση το επικαιροποιημένο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών Ζώων της Ελλάδας, το κόκκινο ελάφι χαρακτηρίζεται ως Κρισίμως Κινδυνεύον. Ωστόσο το κόκκινο ελάφι δεν προστατεύεται. Απαγορεύεται μόνο το κυνήγι του, γεγονός που παράλληλα με την προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά στην εμπορία, τη θήρευση, τη διακίνηση, διατήρηση σε αιχμαλωσία και την απελευθέρωση ζώων, δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες προστασίας του είδους.

ε) Περιπτώσεις υποβάθμισης προστατευόμενων περιοχών: Η διέλευση του τμήματος Πύργος - Τσακώνα του αυτοκινητόδρομου Βορειοδυτικής Πελοποννήσου μέσα από περιοχή του δικτύου Natura 2000 (παραλιακό δάσος Ζαχάρως και λίμνη Καϊάφα) είχε οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αποστολή προειδοποιητικής επιστολής τον Ιούνιο 2008, με την οποία διερευνούσε το ενδεχόμενο παραβίασης της οδηγίας για τους Οικοτόπους. Δύο χρόνια αργότερα, η υπόθεση παραμένει «ανοιχτή» μετά την αποστολή αιτιολογημένης γνώμης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2009. Στην παρούσα φάση, τα Υπουργεία Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων φέρονται να επανασχεδιάζουν τη χάραξη του αυτοκινητοδρόμου στο επίμαχο τμήμα, έτσι ώστε να μην υποβαθμιστεί η προστατευόμενη περιοχή. Εάν τα νέα σχέδια γίνουν αποδεκτά από την Επιτροπή, πριν την εκτέλεση των έργων θα πρέπει να εγκριθούν νέοι περιβαλλοντικοί όροι για το έργο.

Παράλληλα, στη λίμνη Κορώνεια συντελείται ίσως το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό έγκλημα της χώρας. Η λίμνη έχει στερέψει πολλάκις, ενώ η ρύπανση παραμένει ο σημαντικότερος παράγοντας υποβάθμισής της περιοχής, που το 1975 είχε χαρακτηριστεί ως ένας εκ των υγροτόπων διεθνούς σημασίας της χώρας, βάσει της Σύμβασης Ραμσάρ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απηύθυνε στην Ελλάδα δεύτερη και τελική γραπτή προειδοποίηση (αιτιολογημένη γνώμη) στις 5 Μαΐου 2010 για ανεπαρκή μέτρα προστασίας και διατήρησης της λίμνης. Οι ελληνικές αρχές θέσπισαν το νομικό πλαίσιο και ενέκριναν πλήρες σχέδιο δράσης για την αποκατάσταση του υγροτόπου, ενώ τα περισσότερα από τα μέτρα του σχεδίου αυτού πρόκειται να συγχρηματοδοτηθούν από την ΕΕ. Στα εν λόγω μέτρα συγκαταλέγονται η βελτίωση των φυσικών χαρακτηριστικών της λίμνης (στάθμη και βάθος των υδάτων) και η κατασκευή αρδευτικών δικτύων και αποχετευτικών συστημάτων.

Ωστόσο, η εφαρμογή των μέτρων προστασίας προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς και οι παράνομες δραστηριότητες που προσδιορίζονταν στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή δεν έχουν παύσει. Επιπλέον, δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί τα μέτρα που προβλέπονται στο σχετικό ρυθμιστικό σχέδιο. Η απορρόφηση του εγκεκριμένου ποσού των €27 εκ. του Ταμείου Συνοχής για την αποκατάσταση της Λίμνης Κορώνειας είναι ελάχιστη μέχρι στιγμής. Παρά τη μακρόχρονη και συνεχιζόμενη μείωση των υδατικών αποθεμάτων της Λίμνης Κορώνειας, δεν λήφθηκαν εγκαίρως τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή της περιβαλλοντικής της υποβάθμισης. Δεν εκπλήσσει, λοιπόν, ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι η

⁸⁰ Περισσότερες πληροφορίες για το τσακάλι είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του WWF: http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=681:2010-04-21-11-25-12&catid=70:2008-09-16-12-10-46&Itemid=90

Ελλάδα συνεχίζει να μην λαμβάνει επαρκή μέτρα για να αποτρέψει την υποβάθμιση της λίμνης και την παρενόχληση της πανίδας και της χλωρίδας.

στ) Προστασία του τοπίου: Το Ελληνικό Κοινοβούλιο κύρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίου (Σύμβαση της Φλωρεντίας, 2000) του Συμβουλίου της Ευρώπης με τον ν. 3827/2010.⁸¹ Σημειώνεται ότι το σχέδιο του κυρωτικού νόμου είχε κατατεθεί στη Βουλή από τον Απρίλιο του 2009. Η σύμβαση αποτελεί την πρώτη σύμβαση διεθνούς δικαίου που αναγνωρίζει τη σημασία του τοπίου και προωθεί την προστασία, τη διαχείριση και τον σχεδιασμό των τοπίων καθώς και την οργάνωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε θέματα που αφορούν στα τοπία. Υποχρεώσεις της χώρας που απορρέουν από τον κυρωτικό νόμο είναι η νομική κατοχύρωση των τοπίων καθώς και η κατάρτιση πολιτικής τοπίου που θα οδηγήσουν στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την εφαρμογή της.

8.2. Δάση

Δυστυχώς, το 2009 η Ελλάδα βίωσε ξανά την εμπειρία των καταστροφικών δασικών πυρκαγιών. Το μεγαλύτερο πλήγμα υπέστη η Β.Α. Αττική τον Αύγουστο 2009, παρόλο που και άλλες περιοχές όπως ο Υμηττός, ο Κιθαιρώνας, ο Ελικώνας, η Κάρυστος και η Ζάκυνθος, επηρεάστηκαν από μεγάλες δασικές πυρκαγιές⁸². Οι πυρκαγιές αυτές, εκτός από τη γύμνια του συστήματος δασοπροστασίας, ήρθαν να αναδείξουν ένα επιπλέον φλέγον ζήτημα που αποτελεί τη σημαντικότερη ίσως απειλή για τον δασικό πλούτο της χώρας: τις εντονότερες οικιστικές πιέσεις, ιδιαίτερα στην περιοχή της Αττικής. Η πολιτεία φάνηκε για άλλη μια φορά απροετοίμαστη καθώς όπως είχε επισημανθεί και στην περσινή έκθεση του WWF Ελλάς δεν είχε σημειωθεί οποιοδήποτε βήμα προόδου στην εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας και στον συντονισμό των αρμόδιων για την καταστολή φορέων.

Η δημιουργία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, στο οποίο μεταφέρθηκε από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η Γενική Διεύθυνση Δασών μπορεί υπό προϋποθέσεις να γυρίσει σελίδα στο κεφάλαιο της δασοπροστασίας. Ωστόσο, σημαντικές καθυστερήσεις στη διοικητική οργάνωση του νέου Υπουργείου προκαλούν ανησυχία όσον αφορά την αποτελεσματική δασική πολιτική της χώρας αλλά και την ετοιμότητα του κρατικού μηχανισμού για μια ακόμη αντιπυρική περίοδο. Ειδικότερα, στη Δασική Υπηρεσία δεν πραγματοποιήθηκε καμία ουσιαστική προσπάθεια αναδιάρθρωσής της, ενώ παρά τη μετάβαση της στο Υπουργείο Περιβάλλοντος η ενσωμάτωση δεν κρίνεται ικανοποιητική. Παράλληλα, εκκρεμεί η υλοποίηση της δέσμευσης για ενίσχυση της Δασικής Υπηρεσίας με το προσωπικό της υπό κατάργηση Αγροφυλακής, όπως και η αξιοποίηση του εποχικού προσωπικού του Πυροσβεστικού Σώματος (ΠΣ) για έργα πρόληψης. Ως εξαιρετικά προβληματική κρίνεται και η παραμονή των ινστιτούτων δασικών ερευνών στην εποπτεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, καθώς λόγω έλλειψης χρηματοδοτήσεων, πολιτικού συντονισμού και κατευθύνσεων η δασική έρευνα αναμένεται να παραμείνει στάσιμη.

Την ίδια στιγμή, αξιόλογες χαρακτηρίζονται κάποιες πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει η πολιτεία για την βελτίωση της δασοπροστασίας, ανάμεσα στις οποίες η βελτίωση του εξοπλισμού του ΠΣ, κάποιες παρεμβάσεις στο επίπεδο του συντονισμού και βεβαίως η θετική αλλά περιορισμένου βεληνεκού νομοθετική ρύθμιση (ν. 3818/2010) για τις δασικές εκτάσεις που κήκταν στη Β.Α. Αττική το καλοκαίρι του 2009. Ωστόσο, οι εξαγγελίες σχετικά με πιο ουσιαστικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση του συστήματος δασοπροστασίας, όπως η αναβάθμιση της πρόληψης, η βελτίωση της φύλαξης και η λήψη διαρθρωτικών παρεμβάσεων στο Πυροσβεστικό Σώμα, τη Δασική Υπηρεσία και τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, δεν έχουν ακόμα γίνει πράξη. Το αποτέλεσμα είναι η κατάσταση να παραμένει ανησυχητικά ελλειμματική. Συγκεκριμένα, εμμένουν οι ελλείψεις στο επίπεδο της πρόληψης και της δασικής διαχείρισης και προστασίας. Ενδεικτικό τούτων είναι ότι οι πόροι για την πρόληψη δεν είχαν κατανομηθεί μέχρι την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου 2010, με αποτέλεσμα να μην έχει υλοποιηθεί

⁸¹ ΦΕΚ 30/Α/25.2.2010

⁸² Αναφορές του WWF Ελλάς σχετικά με τον οικολογικό απολογισμό των πυρκαγιών στην Β.Α. Αττική, τον Ελικώνα και Κιθαιρώνα, την Κάρυστο και τη Ζάκυνθο είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=71&Itemid=151#

σχεδόν κανένα σχετικό έργο. Αντίστοιχα, στο επίπεδο της καταστολής, η στελέχωση του ΠΣ εξακολουθεί να είναι ελλιπής.

Προβληματικό παραμένει και το πλαίσιο οργάνωσης στο επίπεδο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας. Με ελάχιστες βελτιώσεις στις οδηγίες που έχουν δοθεί στους κατά τόπους φορείς και τα οριακά περιθώρια επιχειρησιακής ετοιμότητας, η ολοκλήρωση των δράσεων σχεδιασμού ταυτίστηκε με την έναρξη της αντιτυρικής περιόδου. Ειδικότερα όσον αφορά τον εθελοντισμό, οι αναγκαίες παρεμβάσεις αναμόρφωσης του μητρώου πολιτικής προστασίας, άμεσης αντιμετώπισης των χρονιζόντων προβλημάτων ασφάλισης και πιστοποίησης των εθελοντών και εξορθολογισμού της διάθεσης των πόρων παραμένουν στο επίπεδο των δεσμεύσεων.

Σημαντικό ορόσημο αποτελεί η ψήφιση του ν. 3818/2010 για την «Προστασία δασών και δασικών εκτάσεων του Νομού Αττικής, σύσταση Ειδικής Γραμματείας Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας και λοιπές διατάξεις»⁸³, τον Φεβρουάριο 2010, σε συνέχεια δημόσιας διαβούλευσης. Αφορμή για την προώθηση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου στάθηκε η πυρκαγιά στη Β.Α. Αττική καθώς και η αναγνώριση των πιέσεων για αλλαγή χρήσεων γης μετά την πυρκαγιά σε μια περιοχή που είχε ήδη υποστεί σημαντικές αλλαγές στον χαρακτήρα της. Σημειώνουμε ότι κατά την περίοδο 1987 – 2007 η Αττική έχει απολέσει συνολικά 184.187 στρέμματα δάσους κωνοφόρων (πευκοδασών), με τη μετατροπή τους σε άλλου είδους καλύψεις. Αυτές οι αλλαγές στην κάλυψη, αφορούν σε μεγάλο βαθμό την επέκταση του οικιστικού ιστού, ο οποίος είτε αναπτύσσεται απευθείας εις βάρος των υψηλών δασών, είτε τα επηρεάζει δευτερευόντως με την οικοδόμηση περιοχών χαμηλής βλάστησης (καμένες περιοχές, θαμνοτόπια κοκ)⁸⁴.

Με τον νόμο αυτό προωθούνται διατάξεις που αφορούν ειδικά στην περιοχή της Β.Α. Αττικής, αφήνοντας εκτός του ίδιου νομοθετικού καθεστώτος, άλλες πυρόπληκτες περιοχές της Αττικής, όπως και άλλες που αφορούν στο σύνολο της επικράτειας. Όσο αφορά στην Αττική, επιταχύνεται η διαδικασία κύρωσης των δασικών χαρτών της Αττικής όπως και η κτηματογράφηση των υπολοίπων περιοχών της Αττικής που δεν είχαν ενταχθεί στο Κτηματολόγιο κατά τις προηγούμενες φάσεις. Στο πλαίσιο αυτό τον Μάιο η Κτηματολόγιο ΑΕ προκήρυξε διαγωνισμό για την «Ανάθεση Μελετών Κατάρτισης Δασικών χαρτών υπολοίπων περιοχών Νομού Αττικής». Παράλληλα θεσπίστηκε και τέθηκε σε λειτουργία σύστημα τηλεσκοπικής χαρτογράφησης των περιοχών της Β.Α. Αττικής που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2009. Οι πρώτες εικόνες και αποτελέσματα ανακοινώθηκαν από την Κτηματολόγιο ΑΕ τον Απρίλιο 2010. Η παρακολούθηση συνοδεύεται από τη δυνατότητα επέμβασης σε περίπτωση αυθαίρετων ή παράνομων αλλαγών χρήσης ή και παράβαση της αναστολής έκδοσης οικοδομικών αδειών. Για αυτό το λόγο προβλέπεται και στενή συνεργασία της Κτηματολόγιο ΑΕ με τη νεοοργανωθείσα Ειδική Υπηρεσία Κατεδαφίσεων, η οποία είναι αρμόδια για τον εντοπισμό αυθαίρετων κατασκευών στις πυρόπληκτες εκτάσεις και την εκτέλεση πράξεων κατεδάφισης. Η νέα αυτή Υπηρεσία αποτελεί Τμήμα της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που επίσης συστάθηκε με τον νόμο για τα καμένα της Αττικής. Λόγω της πρόσφατης θέσπισης των μέτρων αυτών, είναι ακόμα πρώιμη η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους.

Παρά τη σημασία των παραπάνω, ιδιαίτερα για την Αττική, η κατάργηση διατάξεων που είχαν εισαχθεί στη δασική νομοθεσία το 2003, με τον «δασοκτόνο» ν. 3208/2003, είναι αυτή που καθιστά τη συμβολή του νέου νόμου ως εξαιρετικά σημαντική. Ανάμεσα τους ξεχωρίζει η κατάργηση της παραγράφου 3 του άρθρου 3 του ν. 998/1979⁸⁵, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 3208/2003⁸⁶, στην οποία προσδιορίζεται ποσοτικά ο ορισμός του δάσους. Ωστόσο, εκκρεμεί η

⁸³ ΦΕΚ 17/Α/16.2.2010

⁸⁴ «Πυρκαγιά της Β.Α. Αττικής – Αύγουστος 2009: Αλλαγές στην κάλυψη γης του Νομού και οικολογικός απολογισμός της φωτιάς», WWF Ελλάς, Αθήνα: Σεπτέμβριος 2009. http://politics.wwf.gr/images/stories//pyrkagiaba_attikiaug09_low74dpi.pdf

⁸⁵ ΦΕΚ 289/Α/29.12.1979

⁸⁶ ΦΕΚ 303/Α/24.12.2003

αντικατάστασή του, καθώς στον νέο νόμο δεν προσδιορίζονται τα ποσοτικά κριτήρια του ορισμού του δάσους.

Παρά την εκφρασμένη πολιτική βούληση και τις θετικές κινήσεις για την προστασία των δασών, εξακολουθούν να παρατηρούνται τεράστια κενά σε ότι αφορά τόσο επιμέρους κομμάτια της νομοθεσίας, όσο και στην ύπαρξη κατάλληλων εργαλείων εφαρμογής:

- Το δασολόγιο και το κτηματολόγιο εξακολουθούν να βρίσκονται σε χρόνια εκκρεμότητα.
- Συνεχίζει να υπάρχει τεράστιο κενό σε ότι αφορά τις προδιαγραφές διαχείρισης των δασών (δασικά διαχειριστικά σχέδια), οι οποίες χρήζουν άμεσης αναμόρφωσης και σύνδεσής τους με στόχους προστασίας του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας και των διαφορετικών κοινωνικών αναγκών.
- Εξακολουθεί να μην υπάρχει εθνικό σύστημα καταγραφής της έκτασης και παρακολούθησης της κατάστασης των δασών και των δασικών εκτάσεων της χώρας, καθώς και των παραγόντων που τα επηρεάζουν.
- Η ανεξέλεγκτη δόμηση και δημιουργία υποδομών συνεχίζει να επηρεάζει τις φυσικές εκτάσεις δημιουργώντας ένα συνεχές οχλήσεων και αλλαγών χρήσεων.
- Η ελλιπής διαχείριση της κτηνοτροφίας εξακολουθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και τους ίδιους τους παραγωγούς. Η αδυναμία, λόγω έλλειψης προσωπικού και πόρων, εφαρμογής και επόπτευσης των απαραίτητων μέτρων στις αναδασωτέες ή υποβαθμισμένες δασικές εκτάσεις όπου ισχύει απαγόρευση της βόσκησης υποσκάπτει τη μελλοντική οικολογική ανάκαμψη, ιδιαίτερα των αναδασωτέων εκτάσεων.

8.3. Θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον

Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, αποτελεί το γεγονός ότι η Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ) βρίσκεται σε συνολική διαδικασία αναθεώρησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο κύκλος της διαβούλευσης τελείωσε το Δεκέμβριο του 2009.⁸⁷ Η αναθεώρηση της ΚΑΛΠ έχει ως στόχο να αντιμετωπίσει κυρίως την πλεονάζουσα ικανότητα του ευρωπαϊκού στόλου που ευθύνεται για τη χαμηλή αποδοτικότητα του κλάδου και την υπεραλίευση, και να επιτύχει μία βιώσιμη και αποτελεσματική αξιοποίηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Άλλοι στόχοι περιλαμβάνουν τη μείωση των απορρίψεων και την απλοποίηση και αποκέντρωση των μηχανισμών λήψης αποφάσεων.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1967/2006 για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο, δυστυχώς εφαρμόζεται πλημμελώς από την Ελλάδα ως προς τις πιο σημαντικές διατάξεις του Κανονισμού. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:

- οι προστατευόμενες περιοχές αλιείας σε εθνικά ύδατα που πρότεινε η χώρα αφορούν σε πολύ μικρές περιοχές τεχνητών υφάλων. Η αναγνώριση μόνο των συγκεκριμένων περιοχών είναι αυτονόητο, καθώς η δημιουργία των τεχνητών αυτών υφάλων αποσκοπεί ακριβώς στην ενίσχυση της προστασίας των αλιευμάτων και η απαγόρευση αλιείας είναι αναπόσπαστο μέτρο της δημιουργίας τους.
- δεν έχει προβεί σε οποιαδήποτε κίνηση ως προς την καταγραφή και προστασία θαλάσσιων ενδιαιτημάτων και ειδών όπως τα λιβάδια Ποσειδωνίας και οι ασβεστοφυκικοί βυθοί.

Η οδηγία 2008/56 περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική), δεν έχει ενσωματωθεί ακόμη στο εθνικό δίκαιο της Ελλάδας, αν και η διαδικασία ενσωμάτωσης φέρεται να έχει ξεκινήσει. Η σχετική προθεσμία είναι μέχρι τις 15 Ιουλίου 2010.

⁸⁷ Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης είναι διαθέσιμα σε σχετική ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: http://ec.europa.eu/fisheries/reform/consultation/received/index_en.htm

Η ενσωμάτωση της οδηγίας 2005/35/EK «σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις»⁸⁸ με την οποία θεσπίζονται ποινικές κυρώσεις για τη ρύπανση της θάλασσας από πλοία, επίσης εκκρεμεί. Η προθεσμία ενσωμάτωσης της εν λόγω οδηγίας έληξε την 1η Απριλίου 2007. Η ΕΕ έχει ήδη κινήσει τη διαδικασία παράβασης από τον Αύγουστο 2007.

Όσο αφορά στις διεθνείς εξελίξεις, τον Μάρτιο 2010 πραγματοποιήθηκε η Συνδιάσκεψη των κρατών-μερών της Σύμβασης CITES (Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας) στο Κατάρ. Κατά τη διάρκεια της Συνδιάσκεψης τέθηκε σε ψηφοφορία η καταχώρηση του ερυθρού τόνου (*Thunnus thynnus*) στο Παράρτημα I της Σύμβασης προκειμένου να απαγορευθεί το διεθνές εμπόριο του. Η καταχώρηση είχε προταθεί από το Μονακό, κι ενώ είχε τη στήριξη και της Ευρωπαϊκής τελικά απορρίφθηκε. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι ο ερυθρός τόνος της Μεσογείου θα εξακολουθεί να δέχεται μεγάλες πιέσεις λόγω της ζήτησης του στην Ιαπωνία, όπου και εξάγεται το μεγαλύτερο ποσοστό του.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Τίτλος πράξης

Περιεχόμενο

ΕΘΝΙΚΗ

N. 3818 (ΦΕΚ 17/Α/16.2.2010)

Προστασία δασών και δασικών εκτάσεων του Νομού Αττικής, σύσταση Ειδικής Γραμματείας Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας και λοιπές διατάξεις

N. 3827 (ΦΕΚ 30/Α/25.2.2010)

Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου

ΥΑ 18929/10.5.2010

Συγκρότηση Επιτροπής «Φύση 2000» σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της ΚΥΑ 33318/3028/1998

ΚΥΑ 40379/2009 (ΦΕΚ 445/Δ/2.10.09)

Χαρακτηρισμός χερσαίων και υδάτινων περιοχών της Οροσειράς Ροδόπης ως Εθνικό Πάρκο.

ΚΥΑ 28651/2009 (ΦΕΚ 302/Δ/23.7.09)

Χαρακτηρισμός των λιμνών Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας και της λεκάνης απορροής αυτών ως Εθνικού Πάρκου.

ΚΥΑ 36427/2009 (ΦΕΚ 396/Δ/17.9.09)

Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών των Στενών και εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά, του Έλους Καλοδικίου και της ευρύτερης περιοχής τους, ως Περιοχών Προστασίας της Φύσης και Περιφερειακών ζωνών.

ΚΥΑ 40390/2009 (ΦΕΚ 446/Δ/2.10.09)

Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής του ορεινού όγκου Χελμού – Βουραϊκού ως Εθνικού Πάρκου.

9. Βιομηχανία και περιβάλλον

Τον Μάιο του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα επειδή δεν εξέδωσε νέες ή αναπροσαρμοσμένες άδειες για περισσότερες από 300 βιομηχανικές εγκαταστάσεις που ήδη λειτουργούν ανά την χώρα. Το πρόβλημα, συνίσταται στο ότι η Ελλάδα παραβαίνει τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της οδηγίας 2008/1/EK (IPPC)⁸⁹, αφού εξακολουθεί να επιτρέπει τη λειτουργία μεγάλου αριθμού εγκαταστάσεων IPPC, χωρίς να χορηγεί άδειες. Επισημαίνεται ότι αρμόδιες για την έκδοση αδειών κατά IPPC, είναι η Δ/ση Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου του ΥΠΕΚΑ και οι 13 Περιφέρειες της χώρας.

Η προειδοποιητική αποστολή κατά της Ελλάδας εστάλη στο πλαίσιο της διαδικασίας παράβασης που κίνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των εννέα κρατών-μελών της ΕΕ που δεν εκπλήρωσαν ικανοποιητικά τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την έκδοση των εν λόγω αδειών εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας της 30^{ης} Οκτωβρίου 2007. Την προειδοποιητική επιστολή ακολούθησε αιτιολογημένη γνώμη στις 27 Νοεμβρίου 2008 και τελική γραπτή προειδοποίηση πριν την προσφυγή

⁸⁸ οδηγία 2005/35/EK σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις (ΕΕ L255/11 της 30.9.2005)

⁸⁹ οδηγία 96/61/EK του Συμβουλίου της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 1996 «σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης» (ΕΕ L 257/26 της 10/10/1996).

στο ΔΕΚ, στις 29 Ιανουαρίου 2009. Η ΕΕ αποφάσισε να προσφύγει στο ΔΕΚ στις 29 Οκτωβρίου 2009 (C-534/09, 18.12.2009).

Επιπλέον, η Ελλάδα έλαβε τον Μάιο 2010 προειδοποιητική επιστολή, καθώς δεν υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας.

Στόχος της οδηγίας είναι η πρόληψη και ο έλεγχος των εκπομπών των βιομηχανιών στον ατμοσφαιρικό αέρα, στα ύδατα και στο έδαφος. Όλες οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις που λειτουργούν στη Ευρώπη οφείλουν να τηρούν αυστηρά πρότυπα για τις εκπομπές. Τα πρότυπα αυτά θεσπίστηκαν με σκοπό να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιδράσεις της βιομηχανικής ρύπανσης στην υγεία των πολιτών και στο περιβάλλον. Τα κράτη μέλη όφειλαν, μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2007, να εκδώσουν νέες άδειες ή να επανεξετάσουν και - εάν ήταν απαραίτητο - να αναπροσαρμόσουν τις ισχύουσες άδειες για όλες τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις που λειτουργούσαν πριν από τις 30 Οκτωβρίου 1999.

Με βάση τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, οι εγκαταστάσεις της χώρας που υπάγονται στην IPPC, ανέρχονται στις 331. Σύμφωνα με τη νομική εκτίμηση της προσφυγής στο ΔΕΚ, το 47% περίπου των υφιστάμενων εγκαταστάσεων δεν διέθεταν άδεια, ενώ με τα σημερινά δεδομένα, η μη συμμόρφωση φτάνει στο περίπου 32%. Το ποσοστό αυτό της μη συμμόρφωσης ωστόσο, εξακολουθεί να είναι υψηλό και περιλαμβάνει κλάδους σημαντικής περιβαλλοντικής όχλησης όπως η ΔΕΗ, διυλιστήρια, μεταλλουργία και τσιμεντοβιομηχανίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΝΕΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Τίτλος πράξης

Περιεχόμενο

ΕΘΝΙΚΗ

Απόφαση 11508/2009 Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΦΕΚ ΑΑΠ 151/2009)

Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη βιομηχανία και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού.

ΚΥΑ 21017/84/2009 (ΦΕΚ Β' 1287/30.6.2009)

Όροι και προϋποθέσεις λειτουργίας των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις εργασίες κατεδάφισης και αφαίρεσης αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο από κτίρια, κατασκευές, συσκευές, εγκαταστάσεις και πλοία, καθώς επίσης και με τις εργασίες συντήρησης, επικάλυψης και εγκλεισμού αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο.

ΥΑ 32880/2038/2009 (ΦΕΚ Β' 221/22.6.2009)

Καθορισμός τρόπου εγκατάστασης και τοποθέτησης δεξαμενών υγραερίου (LPG), με χωρητικότητα μέχρι 18 m³ εντός πρατηρίων υγραερίου μικτών ή αμιγών.

32279/1990/2009 (ΦΕΚ Β' 1189/18.6.2009)

Συμπλήρωση της υπ' αριθ. Φ15/οικ. 1589/104/2006 (ΦΕΚ Β' 90) ΚΥΑ «Λήψη μέτρων πυροπροστασίας στις βιομηχανικές - βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, επαγγελματικά εργαστήρια».

Γ. Συμπεράσματα

Η περίοδος αναφοράς της έκτης έκθεσης του WWF Ελλάς για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα ουσιαστικά χωρίζεται σε δυο περιόδους, με χρονικό ορόσημο την αλλαγή Κυβέρνησης με τις εκλογές της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009, την ίδρυση νέων υπουργείων και την ανακατανομή μεταξύ τους σημαντικών αρμοδιοτήτων που σχετίζονται με το περιβάλλον. Αντίστοιχη ανακατανομή προκαλεί και η αναδιάρθρωση της οργάνωσης της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης της χώρας με τον «Καλλικράτη».

Η χρονική περίοδος μέχρι τον Οκτώβριο 2009 φορτίστηκε με πολλές αρνητικές εξελίξεις, άλυτες εκκρεμότητες έναντι του κοινοτικού δικαίου, καταδίκες από το ΔΕΚ και γενικά απαξιοτική προς το περιβάλλον πολιτική στάση. Μεγάλες όμως είναι οι προκλήσεις και ακόμα μεγαλύτερες οι προσδοκίες από το νέο Υπουργείο, το οποίο απέταξε μεν το πολιτικά και διοικητικά ασυμβίβαστο περιβαλλοντικό

φορτίο των δημόσιων έργων, έχει όμως να σηκώσει και να εναρμονίσει περιβαλλοντικά τον τομέα της ενέργειας και της εξορυκτικής βιομηχανίας, ενώ παράλληλα πρέπει να λειτουργήσει ως ο περιβαλλοντικός πυλώνας της χώρας συνολικά, επιδιώκοντας την ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης και την προώθηση της μετάβασης της χώρας σε ένα μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης.

Εννέα μήνες όμως μετά τις εκλογές, τα διοικητικά προβλήματα που έχουν προκύψει από την συγχώνευση και τις αλλαγές των υπουργείων είναι σημαντικά. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι αντίστοιχα προβλήματα θα δημιουργηθούν κατά τη νέα προεκλογική περίοδο αλλά και για αρκετούς μήνες μετά τις αυτοδιοικητικές εκλογές. Θέματα, όμως όπως η διαχείριση των στερεών αποβλήτων, των λυμάτων και της προώθησης της ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων και η προστασία των πολύτιμων βιοτόπων της χώρας δεν μπορούν να περιμένουν άλλο. Ακόμα κι αν τα δείγματα είναι ενθαρρυντικά δεν αρκούν αν δεν συνοδεύονται άμεσα από ριζικές αλλαγές και πράξεις που θα αναδείξουν το νέο πρόσωπο της χώρας.

Ταυτόχρονα, οι καθυστερήσεις στην ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών και η προβληματική εφαρμογή τους παραμένουν διαχρονικά σε όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Το γεγονός ότι κατά την προηγούμενη χρονιά υπήρξε μία μόνο καταδίκη της χώρας στο ΔΕΚ δεν αποτελεί ένδειξη προόδου στην εφαρμογή της νομοθεσίας, καθώς συνοδεύτηκε από πληθώρα «ανοιχτών» υποθέσεων ενώ σημαδεύτηκε και από μια (άτυπη) περίοδο χάριτος που δίδεται με την αλλαγή μιας Κυβέρνησης. Πλέον, όμως, η περίοδος χάριτος, όχι μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και από όλους όσους διαπιστώνουν ότι στην προστασία του περιβάλλοντος δεν χωρούν άλλες αναβολές, έληξε. Είναι καιρός η Ελλάδα να γυρίσει σελίδα, να ξεπεράσει τις παθογένειες του παρελθόντος και με σθένος να αναδείξει την περιβαλλοντική προστασία σε πολιτική προτεραιότητα. Το πρώτο βήμα σε αυτή την κατεύθυνση είναι η ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, μπορεί να λειτουργήσει ενθαρρυντικά το γεγονός ότι η διαδικασία παράβασης του κοινοτικού δικαίου που κινεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά την θέση σε εφαρμογή της Συνθήκης της Λισσαβόνας έγινε πιο ευέλικτη αλλά και πιο πιεστική.

Όπως διαφαίνεται και από τα αντίστοιχα κεφάλαια, το μεγάλο διακύβευμα πλέον είναι η απώλεια περιβαλλοντικών κεκτημένων, στο όνομα της απλοποίησης των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης επενδυτικών σχεδίων. Αν και υπάρχει μια προφανής ανάγκη και για τόνωση της εθνικής οικονομίας και για θεσμοθέτηση σαφών, δικαιοδοτικά ασφαλών και επαρκώς συντονισμένων διαδικασιών αδειοδότησης, εντούτοις πριν από οποιαδήποτε αβασάνιστη απλοποίηση απαιτείται μέριμνα για την ολοκληρωμένη κάλυψη των κενών που αφήνει. Η χρονίζουσα όμως αδυναμία των πολιτικών ηγεσιών και της διοίκησης των αρμόδιων υπουργείων να ολοκληρώσουν σημαντικά εργαλεία αποτύπωσης και θεσμικής θωράκισης του φυσικού πλούτου της χώρας, όπως οι δασικοί χάρτες και το κτηματολόγιο δεν φαίνεται να σημειώνει πρόοδο αντίστοιχης ταχύτητας με τις περικοπές σε αδειοδοτικά στάδια.

Επίσης αξιοσημείωτη εξέλιξη είναι ο, δηλωμένος τουλάχιστον, σεβασμός προς τις αποφάσεις της Δικαιοσύνης, η οποία αποτελεί ένδειξη για ουσιαστική ρήξη με το εξαιρετικά προβληματικό εγγύς και απώτερο παρελθόν απαξίωσης προς εξαιρετικά σημαντικές, αλλά ίσως πολιτικά επώδυνες αποφάσεις και συχνές φραστικές επιθέσεις προς δικαστές και δικαστήρια για «περιβαλλοντικό ακτιβισμό».

Ως αποτέλεσμα, οι διαπιστώσεις που αναλύθηκαν στην προ πενταετίας πρώτη έκθεση του WWF Ελλάς για την περιβαλλοντική νομοθεσία⁹⁰, κυρίως όσον αφορά τη διάγνωση των προβλημάτων και τη διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπισή τους παραμένουν εν πολλοίς επίκαιρες. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι τόσο θεσμικά και διοικητικά με προφανείς αντανακλάσεις σε όλα τα επίπεδα της πολιτικής, της διοίκησης και της κοινωνίας. Η ελλιπής στελέχωση, κατάρτιση αλλά και χρηματοδότηση των αρμόδιων υπηρεσιών

⁹⁰ WWF Ελλάς. «Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα». Αθήνα, Μάιος 2005. Η έκθεση είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση <http://politics.wwf.gr> → Παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

περιβαλλοντικής πολιτικής οδηγούν στην προβληματική εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων. Η απουσία εργαλείων, αλλά και μέσων, όπως ο συντονισμός διεσπαρμένων υπηρεσιών και κατακερματισμένων αρμοδιοτήτων, δεν επιτρέπουν τον ορθό σχεδιασμό μέτρων και παρεμβάσεων. Τέλος, οι αδύναμοι μηχανισμοί ελέγχου και επιβολής των απαραίτητων κυρώσεων δεν επαρκούν, καθιστώντας την πολιτεία συνεργό στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, αλλά και πιο σημαντικό στην απαξίωση της δυνατότητας διορθωτικής παρέμβασης του κρατικού μηχανισμού.

Η τρέχουσα οικονομική κρίση αποτελεί απειλή για περαιτέρω επιδείνωση και της περιβαλλοντικής κρίσης, ειδικά αν το περιβάλλον αντιμετωπιστεί ως πόρος προς εύκολη εκμετάλλευση και η σχετική νομοθεσία ως εμπόδιο που χρήζει κατάργησης. Θα μπορούσε όμως και θα έπρεπε σίγουρα να αποτελέσει ευκαιρία για ολική αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου και του διοικητικού συστήματος περιβαλλοντικής προστασίας, ως βάσης για μια ουσιαστικά βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Η έκθεση δόθηκε στη δημοσιότητα στις 24 Ιουνίου 2010. Γενική συντονίστρια και κύρια συντάκτρια ήταν η Θεοδότα Νάντσου (tnantsou@wwf.gr), Συντονίστρια Περιβαλλοντικής Πολιτικής του WWF Ελλάς. Σημαντική επίσης ήταν η συνεισφορά των εξής συνεργατών της οργάνωσης (με αλφαβητική σειρά):

Φωτεινή Βρεττού, (f.vrettou@wwf.gr) Υπεύθυνη δικτύου για τους νησιωτικούς υγροτόπους
Θάνος Γιαννακάκης, (t.giannakakis@wwf.gr) Ερευνητής πεδίου, Ομάδα προστασίας νησιωτικών υγρότοπων

Εύη Κορακάκη, (e.korakaki@wwf.gr), Υπεύθυνη Δασικών Προγραμμάτων

Παναγιώτα Μαραγκού, (p.maragou@wwf.gr), Υπεύθυνη Τμήματος Επιστημονικής Υποστήριξης

Γιώργος Παξιμάδης (g.paximadis@wwf.gr), Υπεύθυνος Θαλάσσιου Περιβάλλοντος

Αχιλλέας Πληθάρης (a.plitharas@wwf.gr), Υπεύθυνος Εκστρατειών

Γιώργος Χασιώτης (g.chasiotis@wwf.gr), Υπεύθυνος Νομικής Ομάδας

Ιόλη Χριστοπούλου, (i.christopoulou@wwf.gr), Υπεύθυνη Πολιτικής για το Φυσικό Περιβάλλον.

Παράρτημα – Πίνακες εφαρμογής κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου

Κοινοτικές οδηγίες που δεν έχουν ενσωματωθεί στο Εθνικό Δίκαιο

Οδηγία	Αντικείμενο	Προθεσμία ενσωμάτωσης
2005/35/EK	Σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις	1/4/2007*
2006/66/EK	Σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και με την κατάργηση της οδηγίας 91/157/ΕΟΚ	26/9/2008*
2007/51/EK	Για την τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ σχετικά με περιορισμούς διάθεσης στην αγορά ορισμένων οργάνων μέτρησης που περιέχουν υδράργυρο	3/10/2008*
2006/117/Ευρατόμ	Σχετικά με την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου πυρηνικού καυσίμου	25/12/2008*
2008/103/EK	Για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/EK σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά	5/1/2009*
2007/2/EK	Για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)	15/5/2009*
2007/60/EK	Για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας	26/11/2009*
2009/28/EK	Σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK	5/12/2009*
2008/50/EK	Για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα	31/12/2009* & 10/6/2010
2008/105/EK	Σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων καθώς και σχετικά με την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση ορισμένων οδηγιών	13/7/2010
2008/56/EK	οδηγία Πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική	15/7/2010
2008/98/EK	Για τα απόβλητα και τη κατάργηση ορισμένων οδηγιών	15/12/2010
2008/99/EK	Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου	26/12/2010
2009/29/EK	Για τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/EK με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας	31/12/2009*& 31/12/2012
2009/30/EK	Για τροποποίηση της οδηγίας 98/70/EK όσον αφορά τις προδιαγραφές για τη βενζίνη, το ντίζελ και το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης και την καθιέρωση μηχανισμού για την παρακολούθηση και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τροποποιείται η οδηγία 1999/32/EK του Συμβουλίου όσον αφορά την προδιαγραφή των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας και καταργείται η οδηγία 93/12/ΕΟΚ	31/12/2010
2009/31/EK	Σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2000/60/EK, 2001/80/EK, 2004/35/EK, 2006/12/EK και 2008/1/EK, και του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006	25/6/2011

* Προθεσμία ενσωμάτωσης έχει λήξει

Εκκρεμείς υποθέσεις στο ΔΕΚ

Υπόθεση	Τίτλος	Αντικείμενο
C-534/09 (18.12.2009)	οδηγία 2008/1/EK «για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (IPPC)» – Αδειοδότηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων	Ατμόσφαιρα
C-169/09 (13.5.2009)	οδηγία 2005/32/EK «για θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και για τροποποίηση της οδηγίας 92/42/ΕΟΚ και των οδηγιών 96/57/EK και 2000/55/EK» - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο	Ενέργεια

**Σημαντικές «ανοιχτές υποθέσεις»
για τις οποίες έχει κινηθεί προδικαστική διαδικασία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή**

Κωδικός και Περιγραφή Υπόθεσης	Αντικείμενο
2010/0064: οδηγία 2007/60/ΕΚ «για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας» - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο [14]	Νερό
Μη υποβολή σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών, όπως απαιτείται βάσει της οδηγίας 2000/60/ΕΚ [24]	Νερό
2010/2059: οδηγία 2008/1/ΕΚ «για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (IPPC)» – Μη αποστολή έκθεσης (αρθ. 17) [25]	Ατμόσφαιρα
2008/2338: οδηγία 2004/8/ΕΚ - Μη αποστολή έκθεσης για τη Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης [26]	Ενέργεια
2010/2001: Ατελής εφαρμογή των παραρτημάτων II και III της οδηγίας 91/676/ΕΕ «για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης» [19]	Νερό
2009/0339: οδηγία 2007/2/ΕΚ «για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)» - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο [17]	Περιβάλλον
2008/2192: Ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα - ρύπανση από λεπτά σωματίδια (PM10) [10]	Ατμόσφαιρα
2009/2009: οδηγία 92/3/Ευρατόμ, της 3 ^{ης} Φεβρουαρίου 1992, για την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων μεταξύ κρατών μελών καθώς και προς και από την Κοινότητα - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο [13]	Απόβλητα
2009/0161: οδηγία 2008/103/ΕΚ «για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά» - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο [1]	Απόβλητα
2006/4976 – Χωροθέτηση Αιολικού Πάρκου σε προστατευόμενες περιοχές (Λακωνία) – οδηγία 92/43/ΕΟΚ [22]	Φύση
2006/2132: οδηγία 79/409/ΕΟΚ «περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών» - Μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση του Δ.Ε.Κ. (βλέπε υπόθεση C-259/08) [20]	Φύση
2009/2234: Μη ορθή ενσωμάτωση - οδηγία 2001/42/ΕΚ περί Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης [16]	Περιβάλλον
2007/2384: Ρύπανση και υποβάθμιση της λίμνης Κορώνειας (από τους σημαντικότερους υγρότοπους της Ευρώπης) - Μη εφαρμογή του αναγκαίου για τη συγκεκριμένη περιοχή νομικού πλαισίου προστασίας και διατήρησης [23]	Νερό/Φύση
2008/0762: οδηγία 2006/66/ΕΚ «σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και με την κατάργηση της οδηγίας 91/157/ΕΟΚ» - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο [21]	Απόβλητα
2001/2273: Λειτουργία παράνομων και ανεξέλεγκτων χώρων ταφής (χωματερές) απορριμμάτων [20]	Απόβλητα
2004/2311: οδηγία 79/409/ΕΟΚ «περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών»– Ανεπαρκές καθεστώς νομικής προστασίας (άρθρο 4 (1),(2) και 4(4)). Μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση του Δ.Ε.Κ. (βλέπε υπόθεση C-293/07) [2]	Φύση
2004/2030: οδηγία 91/271/ΕΟΚ – Ατελής εφαρμογή (άρθρα 3 & 4) – Μη εξασφάλιση επαρκούς συστήματος επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς (κωμοπόλεις και πόλεις) άνω των 15.000 κατοίκων. Μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση του Δ.Ε.Κ. (βλέπε υπόθεση C-440/06) [15]	Απόβλητα
1998/2345: Ελλιπής καθορισμός Ζωνών Ειδικής Προστασίας, δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση του Δ.Ε.Κ. (βλέπε υπόθεση C-334/04) [12]	Φύση
2006/0052: οδηγία 2002/91/ΕΚ – Ενεργειακή πολιτική – Εξοικονόμηση ενέργειας. Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη. Μη συμμόρφωση με απόφαση του Δ.Ε.Κ. (C-342/07) [11]	Ενέργεια (κτήρια)
2007/4951: Αυτοκινητόδρομος Πύργος – Τσακώνα (Λίμνη Καιάφα) [9]	Φύση
Εκτροπή Αχελώου – Η Ε.Ε. διερευνά καταγγελία για παραβίαση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ από το ν. 3481/2006 αλλά και συμμόρφωση με την οδηγία 2001/42/ΕΚ περί Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης [7]	Νερό
2007/0987: Μη ενσωμάτωση της οδηγίας 2005/32/ΕΚ - Θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια [6]	Ενέργεια
2008/0522: Μη ενσωμάτωση της οδηγίας 2006/32/ΕΚ - Για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες και την κατάργηση της οδηγίας 93/76/ΕΟΚ. [18]	Ενέργεια
Μη ενσωμάτωση της οδηγίας 2005/35/ΕΚ - Σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις	Ρύπανση
2007/4534: Οδηγίες 99/31/ΕΚ και 2006/12 άρθρο 9(1) - πιθανές παραβάσεις των προδιαγραφών λειτουργίας στο προσωρινό κύτταρο εναπόθεσης απορριμμάτων στο έργο Σκαλιστήρι-Στάδιο Β, του Δήμου Φυλής, Δυτική Αττική [5]	Απόβλητα
1999/4336: οδηγία 91/271– Ακατάλληλο σύστημα συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο Θριάσιο Πεδίο – Μη συμμόρφωση με απόφαση Δ.Ε.Κ. (C-119/02) [4]	Αστικά λύματα
2007/2288: Κανονισμός 643/2007 - Μη αποστολή δεδομένων σχετικά με τα αλιεύματα σύμφωνα με το σχέδιο αποκατάστασης του γαλαζόπτερου τόνου (ερυθρός τόνος)	Αλιεία
2007/2314: οδηγία 2006/32/ΕΚ – Μη υποβολή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση [3]	Ενέργεια
Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ, 79/409/ΕΟΚ και 91/156/ΕΟΚ - Χωματερή στη θέση «Πρασσιανό Φαράγγι» Μαρούλα στην Κρήτη	Φύση – Απόβλητα

[1] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 8 Οκτωβρίου 2009 και προσέφυγε στο ΔΕΚ στις 18 Μαρτίου 2010. [←](#)

[2] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 260 (πριν228) της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ), στις 18 Μαρτίου 2010. [←](#)

[3] Η ΕΕ αποφάσισε, στις 3 Απριλίου 2008, να απευθύνει αιτιολογημένη γνώμη προς την Ελλάδα διότι παρέλειψε να υποβάλει το εθνικό σχέδιο δράσης της για την ενεργειακή απόδοση, όπως απαιτεί η οδηγία για τις ενεργειακές υπηρεσίες. Με την υποβολή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση (Φεβρουάριος, 2008), είναι πιθανό ότι η εκκρεμής αυτή υπόθεση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κλείσει. [←](#)

- [4] Η ΕΕ απέστειλε τον Απρίλιο 2006 προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ), στην Ελληνική Κυβέρνηση για τις καθυστερήσεις των έργων στο Θριάσιο Πεδίο. Η Ε.Ε. απηύθυνε στις 29 Ιανουαρίου 2009 αιτιολογημένη γνώμη προς την Ελληνική Κυβέρνηση και συμπληρωματική προειδοποίηση στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)
- [5] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 23 Οκτωβρίου 2007 και αιτιολογημένη γνώμη στις 27 Νοεμβρίου 2008. [↩](#)
- [6] Η Ε.Ε. απηύθυνε στις 28 Φεβρουαρίου 2008 αιτιολογημένη γνώμη προς την Ελληνική Κυβέρνηση και προσέφυγε στο ΔΕΚ στις 19.2.2009. [↩](#)
- [7] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση επιστολή όχλησης στις 14 Μάρτη 2008. Το ΥΠΕΧΩΔΕ οφείλει να έχει απαντήσει στην Ε.Ε. για την σκοπιμότητα του έργου της εκτροπής του Αχελώου και πώς προχωρά η εφαρμογή της νομοθεσίας για την διαχείριση του νερού έως τα τέλη Μαΐου. [↩](#)
- [9] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 5 Ιουνίου 2008 και αιτιολογημένη γνώμη στις 29 Οκτωβρίου 2009. [↩](#)
- [10] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 20 Νοεμβρίου 2009. [↩](#)
- [11] Η καθυστέρηση ενσωμάτωσης της οδηγίας 2002/91/ΕΚ είχε ως αποτέλεσμα την καταδίκη της Ελλάδας από το ΔΕΚ (υπόθεση C-342/07) τον Ιανουάριο του 2008 (17.1.2008). Τον Μάιο του 2008 (14.5.2008) ψηφίστηκε από τη Βουλή ο ν.3661/2008 (ΦΕΚ 89Α/19.5.2008) «Μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτηρίων και άλλες διατάξεις» για την ενσωμάτωση της οδηγίας 2002/91/ΕΚ. Η Ε.Ε. όμως απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ) στις 26 Ιουνίου 2008 και αιτιολογημένη γνώμη στις 19.2.2009. [↩](#)
- [12] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 260 (πριν228) της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ), στις 16 Οκτωβρίου 2008 και συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή στις 18 Μαρτίου 2010. [↩](#)
- [13] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 20 Νοεμβρίου 2009 και προσέφυγε στο ΔΕΚ στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)
- [14] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)
- [15] Η Ε.Ε. απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα, βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με απόφαση του ΔΕΚ), στις 27 Νοεμβρίου 2008. [↩](#)
- [16] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 8 Οκτωβρίου 2009. [↩](#)
- [17] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 20 Νοεμβρίου 2009 και προσέφυγε στο ΔΕΚ στις 3 Ιουνίου 2010. [↩](#)
- [18] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 29 Ιανουαρίου 2009. [↩](#)
- [19] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 18 Μαρτίου 2010. [↩](#)
- [20] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ (μη συμμόρφωση με προηγούμενη απόφαση του ΔΕΚ), στις 8 Οκτωβρίου 2009. [↩](#)
- [21] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 25 Ιουνίου 2009 και αποφάσισε να προσφύγει στο ΔΕΚ στις 29 Οκτωβρίου 2009. [↩](#)
- [22] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 8 Οκτωβρίου 2009. [↩](#)
- [23] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή στις 25 Ιουνίου 2009 και αιτιολογημένη γνώμη στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)
- [24] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 3 Ιουνίου 2010. [↩](#)
- [25] Η Ε.Ε. απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)
- [26] Η ΕΕ απέστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη στις 5 Μαΐου 2010. [↩](#)

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

<i>ΑΕΠΟ</i>	<i>Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών</i>
<i>ΑΠΕ</i>	<i>Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας</i>
<i>ΔΕΚ</i>	<i>Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων</i>
<i>ΕΖΔ</i>	<i>Ειδικές Ζώνες Διατήρησης</i>
<i>ΕΟΕΔΣΑΠ</i>	<i>Εθνικός Οργανισμός Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών</i>
<i>ΕΠΠΕΡΑΑ</i>	<i>Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη»</i>
<i>ΕΣΚΔΕ</i>	<i>Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εμπορίας ρύπων</i>
<i>ΕΤΕΡΠΣ</i>	<i>Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών & Πολεοδομικών Σχεδίων</i>
<i>ΕΣΧΣΑΑ</i>	<i>Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης</i>
<i>ΖΕΠ</i>	<i>Ζώνες Ειδικής Προστασίας</i>
<i>ΚΥΑ</i>	<i>Κοινή Υπουργική Απόφαση</i>
<i>Ν.</i>	<i>Νόμος</i>
<i>ΝΑΒΙΠΕ</i>	<i>Ναυτική Βιομηχανική Περιοχή</i>
<i>ΠΔ</i>	<i>Προεδρικό Διάταγμα</i>
<i>ΣτΕ</i>	<i>Συμβούλιο της Επικρατείας</i>
<i>ΥΠΕΚΑ</i>	<i>Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής</i>
<i>ΦΕΚ</i>	<i>Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης</i>
<i>ΧΥΤΑ</i>	<i>Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων</i>
<i>IPPC</i>	<i>Integrated Pollution Prevention and Control (Οδηγία 96/61/ΕΚ)</i>
<i>LPG</i>	<i>Liquefied Petrol Gas – υγροποιημένο πετρελαϊκό αέριο</i>
<i>WWF</i>	<i>World Wide Fund for nature</i>